

# UIA VE MİMARLIK EĞİTİMİ DÜŞÜNCELER VE TAVSİYELER

UIA Mimarlık Eğitimi Komisyonu tarafından hazırlanan belge

Komisyon Yöneticisi  
Jean-Claude Riguët (Fransa), Genel Sekreter

Komite Üyeleri  
Louise Cox (Avusturalya)  
Sara Maria Giraldo Mejia (Kolombiya)  
Paul Hyett (İngiltere)  
Alexandre Koudryavtsev (Rusya)  
Fernando Ramos (İspanya)  
Alexandru Sandu (Romanya)  
Zakia Shafie (Mısır)  
Enrique Vivanco Riofrio (Ekvator)

UIA Mesleği Uygulama Komitesini Temsilen Katılanlar  
James Scheeler (ABD)  
Necdet Teymur (Türkiye)

(31 Mayıs 2002 tarihli bu belge, Berlin’de 27-29 Temmuz 2002 tarihinde yapılan  
UIA 22. Genel Kurulunda ilkesel olarak kabul edilmiştir. – ç.n.)

Çeviren: Aykut Ülkütekin

## İçindekiler

### I. Giriş

- I.0 Önsöz
- I.1 Giriş: UIA ve Mimarlık Eğitimi
- I.2 Tarihi Geçmiş
- I.3 Bu Belgenin Amacı ve Kapsamı

### II. Mimarlık Eğitimi: Temel Kategoriler ve Boyutlar

- II.1 Mimarlık Eğitiminde Bağlam ve Amaçlar
  - II.1.0 Bağlam ve Amaçlar
    - II.1.1 Toplumsal, Kültürel, Politik Bağlamlar
    - II.1.2 Mesleki Bağlam
    - II.1.3 Teknoloji ve Endüstri Dünyası
    - II.1.4 Akademik Bağlam
    - II.1.5 Mimarlık Eğitiminde Uluslararası Bağlam
  - II.2 Mimarlık Eğitiminin İçeriği ve Ders Programlarının Yapısı
    - II.2.0 Mimarlık Eğitiminin İçeriği
      - II.2.1 Mimarlık Eğitiminde Ders Programlarının Yapısı
      - II.2.2 Ders Programlarının Olanakları
        - A. Tasarım
        - B. Bilgi
        - C. Yetenek
      - II.2.3 Eğitim Aşamalarının Yapısı
        - A. Temel Birinci Aşama Mimarlık Eğitimi
        - B. İkinci Aşama Mimarlık Eğitimi
        - C. Üçüncü Aşama Mimarlık Eğitimi

#### D. Mimarlıkta Doktora

##### II.2.4 Mimarlıkta ve Mimarlık Eğitiminde Araştırma ve Yenilikçi Buluşlar

#### II.3 Mimarlık Eğitiminde Yöntemler ve Medya

#### II.4 Mimarlık Eğitiminde Yönetim ve Yapılanma

##### II.4.0 Eğitimin Yönetimi: Kavramlar

##### II.4.1 Bilginin Yönetimi: Mimarlık Eğitiminin Yapılanması

##### II.4.2 Kişilerin Yönetimi

##### II.4.3 Öğreticilerin Niteliği

##### II.4.4 Öğrenciler: Asgari Giriş Koşulları

##### II.4.5 Zamanın Yönetimi: Akademik Yılın Organizasyonu

##### II.4.6 Eğitim Mekanlarının Yönetimi

##### II.4.7 Finansman Yönetimi

##### II.4.8 Mimarlık Eğitiminin Yönetimi ve Yapılanmasına İlişkin Genel Konular

#### A. Geçerlilik

#### B. Uluslararası Konular: Eğitimle Edinilen Niteliklerin Aktarılabilirliği

### III. Mimarlık Eğitimiyle İlgili Diğer Konular

#### III.0 Uzmanlaşma

#### III.1 Uygulama ve Öğrenim Arasında Karşılıklı Etkileşim

#### III.2 Yetişme, Bilgi, Ruhsat

#### III.3 Sürekli Mesleki Gelişim

#### III.4 Üniversite Öncesi Eğitim

#### III.5 Mimarın Beceri ve Uygulamalarının Yararlı Olabileceği Diğer Alanlar

### IV. UIA ve Mimarlık Eğitiminin Geleceği

- Sonuçlar ve Tavsiyeler

### Notlar ve Referanslar

### Bibliyografya

### Ek A I

#### Giriş

#### I.0 Önsöz

Ulusal mesleki kurumları bir araya getiren örgütlenmesiyle Uluslararası Mimarlar Birliği UIA, dünyadaki mimarlık eğitimiyle doğrudan ilgilidir ve bu konuda sorumluluk taşır. Dolayısıyla mimarlık eğitiminde başarılı bir uygulama için geniş bir çerçeveye, açıkça belirlenmiş bir konuma ve bir dizi yol gösterici kararlara sahip olmak zorundadır. Ancak burada her şeyi aşırı düzeyde belirleyen ve sınırlamalar koyan bir tutum içinde olmamak ve yerel farklılıkları dikkate almak gerekir. Bu hedeflere UIA Eğitim ve Mesleki Uygulama Komisyonları'nın etkinlik düzeyi ve ürünleri, eğitim alanında daha geniş bir tartışmanın teşviki, mesleki kurumlar ve okullar arasındaki ilişkilerin artırılması ile varılabilecektir.

Mimarın rolündeki artan karmaşıklık karşısında UIA ve üye kesimler, mimarlık eğitiminde sürekli bir gelişmenin sağlanabilmesi için verilen mücadele sürecinde, dünyadaki karmaşık ve çok yönlü değişiklikleri dikkate almak zorundadır.

Bu anlamda, UNESCO – UIA Mimarlık Eğitim Şartı'nın uygulanması, UNESCO – UIA Mimarlık Eğitimi Onay Komitesi'nin mimarlık okullarında ve diğer kurumlarda verilen eğitim programlarının geçerliliğinin sağlanması, mevcut ve yeni getirilecek geçerlilik sistemlerinin tanınması için sürdürdüğü çalışmalar, Mimarlık Uygulamasında Tavsiye Edilen Uluslararası Standartlar Hakkında UIA Mutabakat Metinleri ve çeşitli Kılavuz Belgeler ve bu belge, bütün bu dokümanlar mimarlık eğitimi sosyo-kültürel ve mesleki sorunları ve zamanımızın

taleplerini karşılayabilmesine olanak verecek eylemleri yönlendirme amacını taşımaktadır.<sup>1</sup>

## **I.1 Giriş: UIA ve Mimarlık Eğitimi**

UNESCO – UIA Mimarlık Eğitimi Şartı (bundan sonra “Şart” diye anılacak) pedagoji, bilgi ve kültür özelinde genişçe bir dizi konuyu kapsamaktadır. Önerilen UNESCO – UIA Mimarlık Eğitim Onay Sistemi (bundan sonra “Onay Sistemi” olarak anılacak) bu temeller üzerine inşa edilmektedir. İlaveten, mesleki standartlar olarak Mimarlık Uygulamasında Tavsiye Edilen Uluslararası Standartlar Hakkında UIA Mutabakat Metinleri (bundan sonra “Mutabakat” olarak anılacak) ve Mimarlık Uygulamasında Uluslararası Standartlar Konusunda UIA Mutabakat Metni İçin Tavsiye Edilen Kılavuzlar’ın (bundan sonra “Kılavuzlar” olarak anılacak) neredeyse bütün bölümlerinde mimarlık eğitimi sürekli üzerinde durulan bir konudur. Bu belgeler, başlangıçtan sürekli mesleki gelişime kadar değişik düzeylerde eğitimin amaçlarını, rolünü, sorumluluklarını, sınırlarını, örgütlenmesi ve içeriğini tanımlamaktadır. Bunlardan bazılarında, bir mimarın sahip olması gereken temel formasyon, mesleki bilgi ve yetenekler, sınav, geçerlilik, akreditasyon, staj ve kayıt gibi konular yer almaktadır.

Bu metinlerin, mimarlık eğitiminin ve mesleğin gelişmesinde etkili olabilmesi için, yaygın bir şekilde dağıtılması, tartışılması ve uygulanması gerektiği kabul edilmiştir. Bu belgelerde yer alan ilkeler, okulların yönetimindeki günlük uygulamalar, ders programlarının sürdürülmesi, projelerin oluşturulması veya araştırmaların yapılması ile ilişkilendirilebilir. İlaveten, mevcut programların ve bunların eğitimde sağladığı sonuçların değerlendirilebilmesi için bazı kılavuzların da olması gerekir. Diğerleri için olduğu kadar UIA’nın eğitim ve mesleğe ilişkin geçerlilik/akreditasyon/tanıma düzenlemelerinin yerleşebilmesi için sonuçlar özellikle gereklidir.

En önemlisi, bu belgelerin uygulanması ve geliştirilmesi teşvik edilmelidir. Bu belgelerde sözü edilen ilkeler ve beklentiler daha da sistematize edilmeli, yaşama geçirilmeli ve denenmelidir. Elde edilen sonuçlar, Şart’ta, önerilen Onay Sistemi’nde ve Mutabakat’ta belirtilen ilkeler açısından değerlendirmeye uygun olmalıdır.

Bu UIA ve Mimarlık Eğitimi – Düşünceler ve Tavsiyeler başlıklı belge, yukarıda sözü edilen belgelerin bittiği yerden devreye girmeyi ve onları tamamlamayı amaçlamaktadır. Bu belge;

- a. Eğitime ilişkin uygulamaların tartışılması için referans olabilecek bir sistematik çerçeve;
  - b. Şart’ı uygulamak için bir dizi strateji;
  - c. Ders programlarının ve bu programların uygulanması ile elde edilen sonuçların değerlendirilmesi için kılavuzlar;
  - d. Eğitimde başarılı uygulamalar için öneriler; ve
  - e. Mimarlık eğitiminin ve bu eğitimle mimari uygulama, bilgi ve kültürün daha da geliştirilmesi için yönlendirmeler;
- sağlamaktadır.

## **I.2 Tarihi Geçmiş**

UIA 1948’de mimarın eğitimi ve mimarın mesleği uygulamasına yönelik temel ve kalıcı yaklaşımlarla kurulmuştur.

UIA statüsünün amaçları tanımlayan hemen birinci maddesinde şöyle denilmektedir:

“Uluslararası Mimarlar Birliği:

1.11. Mesleği uygulamada yeterli konusunda uluslararası düzeyde tanınmış ve kabul edilmiş standartları oluşturmak ve niteliklerin karşılıklı tanınması ve her ülkede mimarın

haklarının ve statüsünün korunmasının teşvik edilmesi ve mimarın toplumdaki işlevinin tanınması doğrultusunda çalışmayı,

1.12. Her açıdan mimarlık eğitiminin gelişmesini teşvik etmeyi ve mimarların, araştırmacıların ve öğrencilerin uluslararası düzeyde değişimini kolaylaştırmayı amaçlar.”

1970'lerin ilk başlarından itibaren, UNESCO ile ortaklaşa, “Mimarlık Eğitimi” konusunda bazı güçlü noktaların ön plana çıktığı çalışmalar sürdürülmüştür. 1970 yılında Zürih'te yapılan bir uzmanlar toplantısında konuya ilişkin araştırmalar ve çalışmalar yapılmış, bunu 1974'te Lome'de, 1976'da Paris ve Chandigarh'da yapılan uluslararası seminerler izlemiş ve bu toplantılarda tavsiye metinleri üretilmiştir. Bu ortaklığın bir sonucu olarak, Afrika'da bir deneyim gerçekleştirilmiştir. 1990'larda, Barselona'da 1996'da yapılan genel kurulda kabul edilen Şart'ın yayını ve üzerinde çalışılmasına odaklanılmıştır. 1996'dan bu yana bu belge bazı üye kesimlerce yeniden gözden geçirilmektedir.

UNESCO – UIA Mimarlık Eğitim Şart'ı, yeni yüzyılda toplumun karşılaştığı sorunları çözme yolunda olumlu katkılarda bulunabilecek ve değişik kültürel mirasları dikkate alan sürdürülebilir gelişmeler doğrultusunda çalışabilecek yetenekte mimarların eğitimi için belirgin bir çerçeve tanımlamaktadır. Mimarlık eğitimindeki farklılıkların önemini göz önünde tutarak, isteyen okullara ve üniversitelere mimarlık eğitimi programlarının Şart'a uygunluğu konusunda sistematik bir geçerlilik süreci sağlayabilecek bir referans sistemi oluşturulması uygun görülmektedir.

Şart'ın I.2'inci paragrafında “mimarlık, binaların kalitesi, çevreleriyle ilişkilendirildiği konumları, toplu ve bireysel kültür mirasına olduğu kadar doğal ve yapılı çevreye gösterilen saygı, toplumu ilgilendiren konulardır” denilmektedir. Ayrıca, paragraf II.2'de verildiği biçimiyle eğitimin farklı disiplinleri dikkate alan amaçlarını anlatan bir tanım, mimarlık eğitiminde geliştirilmesi gereken bir çerçeveyi yeterince belirlemektedir.

Öğrencinin gerekli yeterlilik ve olgunluğa erişebilmesi için Şart, bir üniversite veya eşdeğeri kuruluşta verilecek tam gün 5 yıllık bir eğitim programını ve buna ek olarak bir yılı mezuniyetten önce, bir yılı bu eğitim programının sonunda olmak üzere mimarlık bürolarında en az 2 yıllık bir uygulama deneyiminin edinilmesini öngörmektedir.

Şart ayrıca, mimari projeyi, bilgi ve gerekli yeteneklerin bir sentezi olarak tanımlama hedefinden hareketle, öğretim için öngörülen kriterleri sıralamakta ve öğretim üyelerinden mimarlıkta uygulama ve öğretim arasında sürekli bir karşılıklı etkileşimi sağlamalarını istemektedir.

Kabul edildikten 6 yıl sonra Şart, bazı eğitim programlarında dikkate alınan ilkeler için bir temel olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Şart'ın bütün dünyada verilen mimarlık eğitimi programlarında dikkate alınması ve kabul edilebilmesi için, UIA üye kesimlerinin ve UIA Eğitim Komisyonunun daha da çaba göstermeleri gerekmektedir.

UNESCO / UIA Mimarlık Eğitimi Onay Sistemi'nde kabul edilen ilkeler için bir temel oluşturması ve eğitim programlarının onayı için gerekli koşullardan birinin Şart'a uygunluk koşulu olması dolayısıyla, tanınan onay sistemlerinin, Şart'ın getirdiği ilkelerin kabulünün, önerilen Onay Sistemi UNESCO ve UIA Genel Kurulunda kabul edildikten sonra daha yaygınlaşması beklenmektedir.

1998 yılının Ekim ayında Paris'te yapılan UNESCO Yüksek Eğitim Dünya Konferansında bir “21. Yüzyıl Yüksek Eğitim Dünya Bildirgesi” kabul edilmiştir. Bu belgenin önsözü ve 5(a), 9(a) ve 15(a) maddeleri mimarlık eğitimi ve bu alandaki araştırmalar için geçerli dayanaklar

getirmektedir.

Önsözün üçüncü paragrafında şöyle denilmektedir:

“Geçtiğimiz yüzyıllar boyunca yüksek öğrenimin nasıl doğurgan bir üreticiliğe sahip olduğu, değişim ve toplumdaki gelişme ve ilerlemeler için ne gibi olanaklar sağladığı yaygın bir biçimde kanıtlanmıştır. Kapsamlı değişimler ve ilerleme sayesinde toplum giderek artan bir hızla bilgi temeline dayanır olmuş ve böylelikle yüksek öğrenim ve araştırma bugün kişilerin, toplulukların ve ulusların kültürel, sosyoekonomik ve çevresel açıdan sürdürülebilir gelişmesinin vazgeçilmez bir bileşeni durumuna gelmiştir. Bu nedenle yüksek öğrenim aşılması güç sorunlarla karşılaşmakta ve bugün ciddi bir değerler krizinin yaşandığı toplumumuzun ekonomik nedenlere dayalı engelleri aşabilmesi, ahlak ve manevi değerlerin daha derin boyutlarda birleştirilebilmesi için son derece radikal değişikliklerden geçmek ve kendini yenilemek zorunda kalmaktadır.”

Madde 5(a)'da “Bilim, sanat ve beşeri ilimlerde araştırmalar yoluyla bilginin geliştirilmesi ve sonuçlarının yaygınlaştırılması” başlığı altında şöyle denilmektedir:

“Mezuniyet sonrası çalışmaların teşvik edilmesi gerektiği bütün yüksek öğrenim sistemlerinde araştırmalar yoluyla bilginin geliştirilmesi temel bir işlevdir. Yenilikler getiren buluşlar, disiplinler arası ve disiplinler ötesi çalışmalar teşvik edilmeli, sosyal ve kültürel hedef ve ihtiyaçlara yönelik uzun erimli programlarla güçlendirilmelidir. Temel araştırmalar ve belirli hedeflere yönelik araştırmalar arasında uygun bir denge sağlanmalıdır.”

Madde 9(a)'da “Eğitimde yeni buluşlara yönelik yaklaşımlar: eleştirisel düşünce ve yaratıcılık” başlığı altında şöyle denilmektedir:

“Hızlı değişimlerin yaşandığı bir dünyada, öğrenci merkezli olması gereken yüksek öğrenimde yeni bir vizyona ve paradigmaya ihtiyaç vardır ve bu bağlamda çoğu ülkenin, halk arasında her zamankinden daha çok farklılaşmış kategorileri dikkate alan, yüksek öğrenimin içeriğini, yöntemlerini, uygulanmasını ve araçlarını besleyen, toplulukla ve toplumun en geniş kesimleriyle yeni tür bağlar ve ortaklıkları temel alan köklü reformlar yapması, açık, erişilebilir bir politika izlemesi gerekmektedir.”

Madde 15(a)'da “Bilginin ve know-how'ın sınırlar ve kıtalar aşarak paylaşılması” başlığı altında şöyle denilmektedir:

“Yüksek öğrenim kurumları arasında dünya çapında dayanışma ve gerçek anlamda işbirliği, küresel konular üzerinde ortak bir anlayışın teşvik edilmesi, kararlarda demokratik yönetişimin ve nitelikli insan gücünün etkinliğinin, değişik kültür ve değerlerle birlikte yaşama gereksinimin önemszenmesi, bütün alanlarda verilecek öğretim ve eğitim için ilkesel bir önem taşır. Çoklu dil kullanımı, öğretim üyesi ve öğrenciler için değişim programları, fikri ve bilimsel işbirliğini teşvik eden kurumsal bağlantılar, bütün yüksek eğitim sistemlerinin bütünleyici birer parçasıdır.”

1999 yılı Temmuz ayında, Beijing Kongresinin ardından toplanan UIA Genel Kurulu, “Mimarlık Eğitimi – UNESCO - UIA Mimarlık Eğitim Şartının İzlenmesi” Çalışma Programının sürdürülmesi ve bu konuda UIA Eğitim Komisyonunun bölgesel yöneticileri ve ortak yöneticileri tarafından yapılan çalışmaların eşgüdümü için Genel Sekreterin görevlendirilmesini kararlaştırdı. Aynı zamanda UIA Genel Kurulu, mimarlık eğitim kurumlarının akreditasyonu için bir sistem kurulması amacıyla, “Mimarlık Eğitiminde Uygunluk ve Kalitenin Onayı” konusunda çalışacak “UNESCO – UIA Uluslararası Komitesi”nin oluşturulması kararını verdi. Bu konuda UNESCO ile UIA arasındaki protokol 16

Mayıs 2000'de imzalandı.

UNESCO – UIA Mimarlık Eğitimi Onay Sistemi; “ilkeler”, “protokol” ve “süreçler”den oluşmaktadır ve tanınacak her onay sistemi ve geçerliliği belgelenecek her öğrenim programı tarafından aşağıdaki hedeflerin kabul edilmesini öngörmektedir.

- Öğretim programının UNESCO – UIA Mimarlık Eğitimi Şartı'na uygunluğu,
- Öğretim programının istenilen yetenekleri temel alan üst düzey bir kalitenin sağlanmasının güvence altına alınması,
- Öğretim programının içeriğinin uluslararası, bölgesel ve yerel düzeylerde akademik açıdan aktarılabilirliği.

Bu onay sistemi, 2002 yılı Temmuz ayında Berlin'de yapılacak 22. UIA Genel Kuruluna sunulacaktır.

UIA Mesleği Uygulama Komisyonu; 1994'te kurulmuş ve meslekle ilgili uluslararası standartlara ilişkin bir dizi belge geliştirme görevini üstlenmiştir. Bunlardan çoğu mimarlık eğitimi ile doğrudan ilgilidir.<sup>2</sup>

Mimarlık uygulamasında tavsiye edilen uluslararası standartlara ilişkin UIA Mutabakat Metni ve Kılavuzlar'ın tamamı 1999 yılında Beijing'de kabul edilmiştir. Mimarlık eğitime doğrudan ilişkin olan bu kılavuzlar arasında “Akreditasyon / Onay / Uygulama Deneyiminin Tanınması”, “Yetiştirme / Staj / Mesleki Bilgi ve Yeteneğin Kanıtlanması”, “Kayıt, Ruhsat, Sertifika” ve “Sürekli Mesleki Eğitim”e ilişkin metinler bulunmaktadır.

1999 yılı Ekim ayında Prag'ta toplanan “UIA Eğitim / Mesleki Uygulama Ortak Komitesi” ilgili alanlar arasında çıkan konular üzerinde işbirliği yapmak üzere kurulmuştur. İkinci toplantı Kasım 2000'de Kahire'de, üçüncü toplantı ise Kostarika'da 2001 Kasım ayında yapılmıştır.

Bunlara ek olarak, UIA Eğitim Komisyonu bugün elimizde olan belgelerin taslakları üzerinde çeşitli tartışmalar yapmak üzere çok sayıda toplantı düzenlemiştir.

### **1.3 Bu Belgenin Amacı ve Kapsamı**

Bu belge, mimarlık eğitiminin değişik yönlerini tartışmak, örgütlemek, analiz etmek ve değerlendirmek üzere kısa ve özlü yol gösterici görüşler geliştirmek, yönlendirici, referans alınacak bir çerçeve oluşturmak amacını taşımaktadır. Bunu yaparken, hem gözlemlere, tespitlere yer vermekte, hem de tavsiyeler getirmektedir. Belge, eğitimde paylaşılan bir paradigmanın ve mesleki, akademik, kamusal kurullar arasındaki iletişimin geliştirilmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Bu belgenin kapsamı ise şöyle açıklanabilir:

- Kabul edilmesinden 6 yıl sonra Şart'ın yayılmasını, uygulanmasını ve değişik UIA üye kesimlerinde verilmekte olan mimarlık eğitimindeki durumu dikkate alarak bir değerlendirme yapmak,
- Mimarlık eğitimi programlarının incelenmesi ve geliştirilmesi için açık, belirgin bir çerçeve önermek,
- Ders programlarının hem biçimi, hem de içeriği üzerine kısa pedagojik tavsiyelerde bulunmak,
- Toplumun evrimi ve mimarlık eğitiminde bu evrime yanıt verecek yolları düşünen bir kültürün geliştirilmesini teşvik etmek,

- UNESCO'nun 21. Yüzyıl Yüksek Eğitim Dünya Bildirgesi ile Şart arasındaki ortak noktaların altını çizmek.

## **II Mimarlık Eğitimi**

### **Temel Kategoriler ve Boyutlar**

Mimarlık eğitimine ilişkin konular ve eğitim programları, belirlenmiş bir kavramsal çerçeve içinde tartışılabilir ve değerlendirilebilir. Böylesine analitik bir yaklaşım, eğitim sürecinde yer alanlar ve eğitime ilgilenenler arasında daha iyi bir anlayışın ve iletişimin sağlanabilmesinde yararlı olacaktır.

Eğitimi incelerken kullanılacak değişik kuramsal ve pedagojik kavramlar bulunabilir, ama mimarlık eğitimi konusunda UIA için tutarlı bir konum belirlemede aşağıdaki dört kategoriden yararlanılabilir:

1. Mimarlık eğitiminde bağlam ve hedefler,
2. Mimarlık eğitiminde içerik ve programların yapısı,
3. Mimarlık eğitiminin yöntemleri ve ortamı,
4. Mimarlık eğitiminin yönetimi ve yapılanması.

Bu boyutlar kısaca aşağıda tanımlanmaktadır:

1. Mimarlık eğitiminde bağlam ve hedefler; eğitimin rasyonellerini, başka bir deyişle eğitimde “nerede” ve “niçin” sorularını ele alır. Kurumsallaşmış bir eğitim sistemini gerekli kılan tarihi ve çağdaş bağlamların anlaşılması, günümüzdeki eğitimsel ve mesleki konularda daha kesin değerlendirmeler yapılmasını kolaylaştırabilir. Hedefler aynı zamanda, derslerin, ders bileşenlerinin ve spesifik tasarım projelerinin amaçlarını da gösterir.
2. Mimarlık eğitiminin içeriği ve ders programlarının yapısı; içeriğe, diğer bir deyişle eğitimde “ne” sorusuna değinir. Hem ders programlarının içeriği, hem de ders bileşenlerinin, proje vb. öğelerin spesifik içerikleri, ders programlarının tasarımında hesaba katılmalı ve bu programlarda elde edilen sonuçların değerlendirilmesi için ayrıntılı olarak incelenmelidir.
3. Mimarlık eğitiminin yöntemleri ve ortamı; eğitimde “nasıl” sorularını, diğer bir deyimle belirlenen içeriğe ve derslerin amaçlarına ulaşmayı sağlayan tarz, araç ve teknikleri ele alır. Bu, geleneksel stüdyo tarzı eğitimden görsel malzemelerin kullanıldığı veya araştırma raporlarından inceleme gezilerine veya staj çalışmalarına ve geleneksel çizim derslerinden bilgisayarda üretilmiş tasarımlara kadar uzanan bir açılım gösterir.
4. Mimarlık eğitiminde yönetim ve yapılanma, eğitim bağlamında bilgi, insanlar, zaman, mekan ve finansman kaynaklarının yönetimine değinir. Bu aynı zamanda “kim” sorusu ile, yani kurumları kimlerin yönettiği, kimlerin eğitim verdiği, kimlerin öğrenci olarak kabul edildiği ve kimlerin ders programlarını değerlendirip geçerliliğine karar verdiği ile ilgilidir.

### **II.1 Mimarlık Eğitiminde Bağlam ve Hedefler**

#### **II.1.0 Bağlam, Hedef ve Amaçlar**

Mimarlık, yapı çevrenin ve kentsel mekanın biçimlenmesinde yer alan başlıca mesleklerden biridir. Bu bakımdan mimarları meslek hayatına hazırlayan mimarlık eğitimi en azından aşağıda sıralanan bağlamlarda ve bunlarla ilgili spesifik hedefler içinde görülmelidir.

- Sosyal, kültürel, siyasal bağlam
- Mesleki, teknolojik, endüstriyel bağlam
- Dünya: yerel, küresel, ekolojik bağlam
- Genelde bilim ve bilginin yer aldığı akademik bağlam
- Uluslararası bağlam

Ayrıca, yapı endüstrisinin, yapı ile ilgili mesleklerin ve mimarlığın giderek uluslararasılaşması, bilgisayar ve internetin yoğun kullanılışı gibi bir çok yeni bağlam da vardır.

Bu bağlamların ayrıntıdaki boyutları ne olursa olsun, mimarlık eğitiminde iki temel amaç olmalıdır:

- Yetenekli, yaratıcı, eleştirel bir akla sahip ve meslek etiğine saygılı tasarımcılar/ yapıcılar üretmek;
- Düşünce yapısı itibariyle olgun, ekolojik duyarlılığa ve toplumsal sorumluluğa sahip iyi dünya vatandaşları üretmek.<sup>4</sup>

Bu iki amaç arasında hiçbir temel çatışma yoktur, dolayısıyla okullar, programlar ve dersler bu iki amaca da değişik yöntem ve araçlarla ulaşmayı, kuşkusuz değişik coğrafi ve toplumsal bağlamlarda değişiklikler göstererek, amaçlamalıdır.

Yukarda belirtilen birinci amaca uygun olarak mimarlık eğitimi, genelde mimari ürünlerin, özelde ise mimarlık meslek uygulamasının niteliğini geliştirmeyi de amaçlamalıdır. İyi yetiştirilmiş mezunların eğitilmesine ek olarak, bu, araştırmalar (yani mimarlık bilgisinin sürekli genişletilmesi), iyi örneklerin oluşturulması, yayınlar, uygulama ile ilişkilerin sıcak tutulması yoluyla yapılabilir.

Belirtilen ikinci amaca uygun olarak, mimarlık eğitimi hem ulusal, hem de küresel boyutta toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel gelişimine katkıda bulunmalıdır.

### **II.1.1 Sosyal, Kültürel, Siyasal Bağlam**

Mekan doğası gereği toplumsal ve toplum da mekansaldır.<sup>5</sup> Bundan dolayı mimarlık öncelikle, toplumun mekansal alt yapısını tasarlayarak ve planlayarak ona hizmet etmek için vardır. Genç mimarların, toplumda meslek adamları olarak sorumluluk almaları teşvik edilmelidir.

Eğitimin temel hedefi mimarı, çoğu kez değişik koşullar arasındaki potansiyel karışıklıkları dikkate alarak yapıyı form tasarlayan, toplumun ve bireylerin çevresel ihtiyaçlarına form veren bir “genelci” olarak geliştirmektir. Mimar, aldığı eğitim sayesinde yerel yetkililer ve karar vericilerden yatırımcılara, yüklenicilere, kullanıcılara ve halka kadar toplumun ve devletin değişik ögeleri arasında birleştirici bir görev yerine getirir. Bu bakımdan mimarlık öğrencileri, yapıyı çevre içinde bir etik çerçeve geliştirmek için işverenin istekleri ve yapıya ilişkin yasal düzenlemelerin arkasındaki siyasal ve mali motivasyonların eleştirel bir yaklaşımla farkında olabilecekleri bir şekilde yetiştirilmelidir.

Mimarlar, aldıkları eğitimle, karşıt konuların ve çatışan güçlerin bir sentezini yapma olanağı edinmiş düşünsel hizmet sunucuları olarak görülebilir. Mimarlar ve mimarlık öğrencileri sorumlu bir meslek ruhuna ve çevresel etik anlayışa sahip olmalıdır. Mimarlar bir bütün olarak, toplum yararına çalışmalı ve insan yerleşmelerinin genel niteliğine katkıda bulunacak stratejileri uygulama çabası göstermelidir.

Mimarlık, toplumun bütünü için ulaşılabilir bir hizmet olarak ele alınmalıdır. Mimarlık, toplumsal gerilimlerde bir arabulucu olarak hareket edebilmeli ve toplumun dengesine katkıda bulunacak araçlardan biri, bir kaynak olarak düşünülmelidir.

Kentler bağlamında mimari üretim ile toplumun gelişimi arasındaki bağın yeniden sağlanması gereklidir. Toplumsal dokunun ve bu dokunun değişim ve gelişiminin yönetimi özel bir önem taşımaktadır. Dolayısıyla, planlama politikaları nüfusun kültürel evrimi ile tutarlı olmalıdır.

“Mimarlık, yapıların kalitesi, çevreleriyle olan ilişkileri, toplu ve bireysel kültürel mirasa olduğu kadar doğal ve yapılı çevreye de gösterilen saygı, toplumu ilgilendiren konulardır.”<sup>6</sup>

Mimarlar, toplumun sağlığı, güvenliği, refahı ve kültürel yararı ve yapılı çevrenin sürdürülebilirliği konularında bazı belirgin sorumluluklar taşımaktadır. Bu sorumluluklar, mimarın mesleki sorumlulukları tanımlanarak yasalarda açıkça belirtilmeli ve toplumda daha ciddi bir anlayışın sağlanabilmesi için medya, ulusal basın, radyo ve televizyon kullanılarak halkın eğitimi çabalarında dikkate alınmalıdır.<sup>7</sup> Buna karşılık toplumun, mimarlık mesleğinin sağlayabileceği ve mimarların aldıkları eğitimle hazırlanmış olmaları gereken değişik bilgi, beceri ve uzmanlık alanlarından haberdar olması önemlidir.

Halk, kendi çevresinin nasıl yaratıldığı, binaların hayatlarında nasıl değişikliklere yol açtığı, tasarım ve inşaat süreçlerine hangi yollarla katıldıkları konusunda bilinçlendirilmelidir. Çevresel süreçler, toplumsal hayatın çerçevesini oluşturan kentsel ve mimari eserler konusunda derinlemesine bir anlayışla aydınlatılmış bir toplum oluşturmak için, ilk ve orta okullarda ve yetişkinlerin yetiştirilmesinde gerekli eğitim kurumsallaştırılmalıdır.

“Ulusal ve uluslararası karar verici kurulların, diğer hizmetlerle karşılaştırmalı olarak mimarlığın özel doğasının farkında olmasını sağlamak dünya mimarlık topluluğunun görevidir. Mimarlığa basit bir meta gözüyle bakılamaz. Mimarlık fiziksel çevreyi şekillendirirken, bir yandan da belirli bir toplumun gelecekteki kültürel mirasını yaratmaktadır.”<sup>8</sup>

Dahası, mimarların eğitimi, inşaatın tek başına amaç olmadığı sayısız alanda etkin müdahalelerde bulunma olanağı vermelidir.

## **II.1.2 Mesleki Bağlam**

Bu karmaşık beklentiler ışığında Şart'ta mimarlık eğitimindeki spesifik yeterlilik alanları şöyle sıralanmaktadır:

1. Hem estetik, hem de teknik gereksinimleri karşılayan mimari tasarımlar yapma yeteneğine sahip olmak,
2. Mimarlık ve ilgili sanat dalları, teknolojiler ve beşeri bilimlerin tarihleri ve kuramları hakkında yeterli bilgi sahibi olmak,
3. Mimari tasarımın kalitesini etkileyecek düzeyde güzel sanatlar konusunda bilgi sahibi olmak,
4. Kentsel tasarım, planlama ve planlama sürecinin gerektirdiği beceriler konularında yeterli bilgi sahibi olmak,
5. İnsanlarla yapılar ve yapılar ile bu yapıların çevreleri arasındaki ilişkileri anlayabilmek, yapılar ve yapılar arasındaki mekanları, insan gereksinimleri ve ölçüleri ile ilişkilendirme gereğini kavramış olmak,
6. Mimarlık mesleği ve mimarın toplumdaki yerini kavrayabilmek, özellikle toplumsal etkileri göz önüne alan önerilerin hazırlanmasında bu kavrayışa işlerlik kazandırarak,
7. Bir tasarım projesi önerisi için gerekli hazırlama ve araştırma yöntemlerini anlamak,
8. Bina tasarımı ile bağlantılı olarak strüktür tasarımı, inşaat ve mühendislik sorunlarını

anlamak,

9. İç mekanlarda konfor koşulları ve iklime karşı korunma sağlayabilmek için, yapıların fiziksel sorunları ve teknolojileri ile işlevleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmak,

10. Yapıları kullanacak olanların taleplerini, maliyet faktörleri ve imar mevzuatının getirdiği sınırlamalar içinde karşılayacak gerekli tasarım becerisine sahip olmak,

11. Tasarım kavramlarını yapılara dönüştürmek ve planları genel planlarla bütünleştirmek için gerekli olan üretim, örgütlenme, yasal düzenlemeler ve işlemler konularında yeterli bir bilgi sahibi olmak,

UIA'nın ilkeleri ve standartları, eğitim ve meslek pratiği içinde yetiştirme yoluyla mimarların temel mesleki koşulları yerine getirebilmeleri amacına yöneliktir. Bu standartlar değişik ulusal eğitim geleneklerini tanımakta ve dolayısıyla eşdeğerlilik faktörünü getirmektedir.<sup>9</sup>

### **II.1.3 Teknoloji ve Endüstri Dünyası**

Her zaman kültürel bağlama yanıt veren mimarlıkta genel amaç, sağlam, iklimsel koşullara dayanabilen, en geniş tanımıyla sürdürülebilir binaların tasarımıdır.

İkinci Aşama Mimarlık Mesleki Eğitimi'nin sonunda, öğrenciler kültürel ve sosyal konular, görsel sanat disiplinleri ve bunların tasarım üzerindeki etkileri konusunda olduğu kadar, tasarım ve yapı formunda çevresel etkilerin denetimi konusunda, strüktürel ve teknolojik konularda gelişmiş bir anlayışa sahip olmalıdır. Karmaşık yapıların tasarımında geçerli olan inşai süreçlerin, değişik kurumsal ve yasal süreçlerin de farkında olmak gerekir.<sup>10</sup> Tam zamanlı öğrencilerin büyük bir çoğunluğu için bu konular kuramsal bir bağlamda öğretilmeli ve öğrenilmeli, staj yoluyla güçlendirilmeli, tasarım projelerinde bütünleştirilmelidir.

Mimarlık eğitimi öğrencileri, tasarım projesinin yer aldığı ticari ortama yanıt veren düşünsel yaratış ve ekonomik gerçekleştirme süreçlerini aynı zamanda birlikte üstlenebilecekleri araçlarla da donatmalıdır. Mimarın müdahalesinin etkinliği, ancak mimar bu alanda bir "uzman" olarak görüldüğünde sağlanabilir. Mimarın gerekli katkısı yapabilmesi, sayısı gittikçe artan uzmanın ve tamamlayıcı disiplinlerin bulunacağı çok disiplinli takımlara katkıda bulunması ve bu takımlar üzerinde gerekli etkinliği kurabilmesi, ancak örgütlenmiş öğrenim, eğitim ve deneyimle sağlanabilir.

### **II.1.4 Akademik Bağlam**

Mimarlık çok sayıda ana bileşenden oluşan, "çok disiplinli" bir alandır: Beşeri bilimler, sosyal ve fiziki bilimler, teknoloji ve yaratıcı sanatlar. "Mimarlık, akıl, duygu ve sezgiler arasındaki gerilimlerin yaşandığı bir alanda yaratıldığına göre, mimarlık eğitimi de kökünü insan geleneğinden alan yapı düşüncesinin kavramsallaştırması, eşgüdümü ve uygulanması yeteneğinin ortaya çıkarılması olarak görülmelidir."<sup>11</sup>

Mimarlığın geleceği ayrıca, diğer disiplinlerin ve mesleklerin kazandığı ilerlemeleri anlaşılmasına ve özümsemesine de bağlıdır.<sup>12</sup>

Diğer mesleki eğitim dallarında olduğu gibi, öncelikli görevi geleceğin mimarlarının eğitilmesi olmasına rağmen, mimarlık eğitimi genelde üniversite sisteminin bir parçasıdır ve mimarlık eğitiminde üniversite geleneklerinden yararlanılmalı, bu geleneklere uyum sağlanmalı, örneğin araştırmalara ağırlık verilmeli, mesleğin uygulanması toplum ve bilim bağlamında görülmelidir.

### **II.1.5 Mimarlık Eğitiminde Uluslararası Bağlam**

En eski endüstriyel, yaratıcı ve kültürel etkinliklerden ve yerleşmiş, köklü mesleklerden biri olarak mimarlık, her zaman doğası gereği uluslararası ve kültürler arası özellikler taşımıştır. Ancak, mimarlık mesleğinin ve yapı üretiminin önemli bir bölümünün giderek daha geniş ölçüde, oldukça başka bir kurumsal ve kültürel düzeyde, “çok uluslu” olmağa başladığını gösteren kanıtlar vardır.

Bu uluslararasılaşma eğilimi hem yeni potansiyel, hem de çoğu kez bugüne kadar görülmemiş yeni sorunlar yaratmaktadır. Geleneksel mesleki yaklaşımlar, büyük politik ve ekonomik gelişmeler ve çevresel faktörlerle karşı karşıya kalmaktadır. Eğer mimarlık meslek uygulaması ve mimarlık eğitimi daha da fazla uluslararasılaşırsa, yani gelişmelerin farkında olarak, bu gelişmelere yanıt vererek içinde yer alırsa, geleneksel tanımların ötesinde formülasyonlara ihtiyaç vardır ve eğitimde bunlar dikkate alınmalıdır. Daha önce buna olanak vermeyen ulusal mevzuatlar arasında niteliklerin ve eğitimin karşılıklı tanınması, mimarların ve öğrencilerin daha geniş bir biçimde hareketini sağlamak üzere geliştirilebilecek bir faktördür.<sup>13</sup>

Genelde UIA, özelde de eğitimle ve meslekle ilgili kurullar bu gelişmeleri yönlendirebilecek konumdadır.<sup>14</sup>

Giderek daha küreselleşen dünyada mimarlar, sadece kendi ülkelerindeki mimari mirası anlamak, korumak ve ortaya çıkarmak üzere değil, ülkelerinin dışında çalışmak için çağırıldıkları yerlerde bölgesel ve kültürel bağlamı kavrayacak şekilde de yetiştirilmelidir.

Daha geniş anlamda, insanların hareketliliği bazen, özellikle denetim dışı gelişme dolayısıyla insan yerleşimlerinin gereksinimlerini, uygun ve sürdürülebilir çevresel ihtiyaçları ve bütün insanların haklarını karşılayamadığı gelişmekte olan ülkelerde, büyük kentsel yığılmaları hızlandıran geniş insan kitlelerini ortaya çıkarmaktadır. Bu hareketliliğin doğurduğu sorunlar, mimarların değişik kültürel kaynaklara saygı gösterecek, bunları analiz edecek, koruyacak, her yerel bağlam ve kimliğe yanıt verecek kültürel ve sosyal sorumluluğu kabul edecek şekilde yetiştirilmelerini gerektirmektedir.<sup>15</sup>

### **II.2 Mimarlık Eğitiminin İçeriği ve Ders Programlarının Yapısı**

#### **II.2.0 Mimarlık Eğitiminin “İçeriği”**

Mimarlık eğitiminin ne ile uğraştığı, eğitimin içeriği, ders programlarının ve tek tek derslerin yapısı, bilgi beceri ve uzmanlık alanları ve ders programlarının veya genelde okulların kapsadığı diğer birçok alan dikkate alınarak belirlenebilir.

Mimarlık eğitiminin “içeriği” aşağıdaki anlamlarda ele alınabilir.

1. Ders programlarının içeriği ve genelde okul yaşamı: Konu alanları, ders programındaki ders bileşenleri, saat sayısı, kredi miktarları, konular ve bu konuları öğretenler arasındaki hiyerarşi, onlara tanınan yoğunluklar, proje değerlendirmeleri ve sınavlar
2. Okul içinde ve dışındaki aktivitelerin ve ders tanımlarının içeriği (tasarım çalışması, gezi, alan çalışmaları, staj dahil): Öğretilen bilginin gerçek miktarı, spesifik coğrafi bölgeler, kültürler, bina tipleri veya ait oldukları tarihi dönem, kullanılan yöntemler, öğretilen içerik ve stüdyo çalışmaları arasında bütünleşme ve ya ayrımın derecesi, kullanılan medya türleri
3. İçerik olarak yöntem (ve yöntem olarak içerik): Tasarım ve pedagojide sadece araçlar değil amaçları ve özü oluşturan tarzlar, ortam, teknikler, yöntemler, örneğin çizim ağırlıklı tasarım öğretimi, bilgisayar kullanımı ve ya görsel malzeme kullanılarak verilen derslerde

olduğu gibi.

4. Bağlamların içeriği (tarihi, kültürel, ekolojik, yasal, sosyal ve fiziksel): Öğrencilerin ve öğretim üyelerinin içinde yer aldığı, mimari ve mimari dışı eğilimler, hareketler, medya, ideolojiler, modalar, meslek ve mesleğin getirdiği eğitim amaçlarının tanımı, toplumun geçerli değerler sistemi veya kanunlar gibi.

5. Öğrencilerin ders dışı etkinliklerinin içeriği: Üniversitenin içinde ve ya dışında, öğrencilerin mimarlık veya düşünsel gelişmeleriyle doğrudan veya dolaylı ilişkisi olan, spor, sanat, siyaset, kişisel ilişkiler, topluluk üyelikleri, okullar arası veya “kış okulları” gibi uluslararası formasyonlara katılım, yarışmalara katılım, değişik nedenlerle geçici olarak çalışılan mimarlıkla ilgili veya mimarlık dışı işler.<sup>16</sup>

Genelde mimarlık eğitiminin içeriği:

- (a) Olabildiğince kapsamlı, dolayısıyla genelci olmayı amaçlamalıdır;
- (b) Özel bir odaklanma ve kesinlik gerektiren alanlarda uzmanlaşmaya çalışmalı;
- (c) Mühendislik, sanat, ekonomi ve benzeri ilişkili mesleklerden bilgi, know-how ve beceriler alanlarında bütünleşmeyi amaçlamalı;
- (d) Mezuniyet sonrası programlar, farklı meslekleri birlikte ilgilendiren dersler, araştırma ve ya kısa ders programları ile üst düzeyde bilgi ve uzmanlaşmayı sağlamalı;
- (e) Durağan kalmamaya, uygulamanın yeni gelişen formlarına ve inşaat endüstrisinde, üniversitelerde ve toplumda yaygın olarak meydana gelen değişikliklere yanıt vermeye dikkat etmelidir.

## II.2.1 Mimarlık Eğitiminde Ders Programlarının Yapısı

“Mimarlık eğitiminin yapısı” iki ayrı belirgin fakat birbirleriyle yakından ilişkili anlamlarda görülebilir:

1. Spesifik içerikleri ve öğretilme tarzları açısından derslerin organizasyonu, yani “ders programı yapısı”
2. Değişik yılları, aşamaları, bölümleri, dereceleri kapsayan bütün bir çalışma programının organizasyonu

Bu bölümde ders programının içeriği ve organizasyonu incelenecek, bir bütün olarak eğitimin yapısı daha sonra “Mimarlık Eğitiminin Yönetimi ve Yapısı” başlığı altında ele alınacaktır.

Aşağıda “ders programı olanakları” başlığı altında sıralandığı gibi bir mimarlık eğitim programında genellikle belirgin konu grupları bulunmaktadır: Tasarım stüdyosu (kentsel tasarım, peyzaj dahil) tarih, teori ve beşeri bilimler dersleri, mesleği uygulama ile ilişkili dersler ve inşaat ile ilişkili dersler. Her yerde stüdyo, ders programının esas merkezi olarak kabul edilir ve stüdyo ile diğer ders bileşenleri arasındaki ilişki genel eğilim olarak çok fazla değişiklik göstermemektedir. Ders yapılarının, dolayısıyla ders içeriklerinin belirlenme yolları, bunların diğer kurum ve disiplinlerle ilişkilerine bağlı olarak değişebilir. Bu, bütünüyle üniversite temelli programlardan, ilişkili mesleki disiplinlerin dersleriyle birleştirilmiş programlara (örneğin mühendislik), eğitim dışı kurumların denetimi altındaki okullara (örneğin inşaat bakanlığı), veya özel kesim tarafından finanse edilen ve işletilenlere kadar değişmektedir.

Mimarlık ders programı, üniversite sistemindeki diğer disiplinlerin büyük bir çoğunluğundan farklı olarak, bir özel, ayrıcalıklı “esas merkez” konu, yani tasarım etrafında örgütlenir. Değişik dersler ve bunların içerikleri arasındaki ilişki, düzen ve hiyerarşi ve yılların birbirini izlemesi veya gruplaşması mimarlık eğitimine özgü özellikler gösterir.

Stüdyo, eğitimdeki deneyim zenginliğini arttıracak ve elde edilen sonuçları geliştirecek

değişik şekillerde organize edilebilir. Bütün mimarlık okullarında zaman zaman değişikliklere uğrayabilen yerleşik organizasyon tarzları vardır. Örneğin stüdyo / atölye sistemi; “Birimler”, “Proje Grupları”, “Çalışma Temelleri”, “Bloklar”, “Konu Grupları”, “Dikey Stüdyolar” ve benzeri adlandırmalarla ifade edilebilir. Bunlar, her ülkede kendine göre oluşturulmuş programlarda birbirini izleyen yıllar veya “parçalar” arasına dağıtılabilir. Aşağıdaki iki alt bölümde, ders programı yapısı ve içeriği bazı ayrıntılarıyla incelenecektir.

## **II.2.2 Ders Programı Olanakları**

Eğitim programlarının sonunda mimarlık öğrencilerinin, mimarların bir “genelci” olarak farklı disiplinlere yönelik hedeflerin eşgüdümünü sağlayabilme rolünü yerine getirebilmek için aşağıda belirtilen tasarım, bilgi ve beceri yeteneklerini edinmeleri gerekir. Öğrenciler, aşağıda “bilgi” başlığı altında geniş bir alana yayılarak sıralanan yetenekleri bütünleştirecek bir düzeyi de geliştirmelidirler. Ancak bunu sağlayabildiklerinde mimarlar, yapılı çevreye ilişkin diğer hizmet sunanlardan farklarını ortaya koyabilirler. Bütünleştirici beceriler, bir mimarlık dersinin karmaşık ortamında gelişir. 17

### **A. Tasarım**

- Hayal gücünü geliştirme, yaratıcı düşünceyi kullanma, yeni buluşlar getirme, tasarımda liderliği sağlama yeteneği.
- Bilgi toplama, sorunları tanımlama, analiz yapabilme ve eleştirel yargı kullanma, eylem stratejilerini oluşturma yeteneği.
- Tasarımın oluşturulmasında üç boyutlu düşünme yeteneği.
- Bir tasarım çözümünün yaratılmasında, değişik faktörleri uzlaştırma, bilgiyi bütünleştirme ve becerileri uygulama yeteneği.

### **B. Bilgi**

#### **B1. Kültürel ve Sanatsal Çalışmalar**

- Yerel mimaride ve dünya mimarisindeki tarihi ve kültürel önceliklere ilişkin bilgilerle hareket etme yeteneği.
- Mimari tasarımın üzerindeki etkileri düzeyinde güzel sanatlara ilişkin bilgilerle hareket etme yeteneği.
- Yapılı çevredeki miras konularını anlama.
- Mimarlık ve diğer yaratıcı disiplinler arasındaki bağların farkında olma.

#### **B2. Toplumsal Çalışmalar**

- Toplum, işverenler ve kullanıcılar hakkında bilgilerle hareket etme yeteneği.
- Toplumun, kullanıcıların ve işverenlerin gereksinimlerine yanıt verecek bir proje tanımını ve değişik türden yapılı çevre için bağlamsal ve işlevsel tanımları geliştirme yeteneği.
- Yapılı çevrenin elde edilmesi, ergonomik ve mekansal koşullar, eşitlikçi tutum ve ulaşılabilirlik konularındaki toplumsal bağlamı anlama.
- Planlama, tasarım, inşaat, sağlık, güvenlik ve yapılı çevrenin kullanımı konularına ilişkin yasal kuralların farkında olma.
- Mimarlıkla ilişkisi düzeyinde felsefe, siyaset ve etik konuların farkında olma.

### **B3. Çevresel Çalışmalar**

- Doğal sistemlere ve yapılı çevreye ilişkin bilgilerle hareket etme yeteneği.
- Koruma ve atık yönetimi konularını anlama.
- Malzemelerin ömür süreleri, ekolojik sürdürülebilirlik, çevresel etkiler, enerji tasarrufunu gözeten tasarım, pasif sistemler ve bunların yönetimi konularını anlama.
- Peyzaj mimarlığının tarihi ve uygulaması, kentsel tasarım, bölgesel ve ulusal planlama ile bunların yerel ve küresel demografi ve kaynaklarla ilişkisi konularının farkında olma.
- Doğal sistemlerin afet risklerini de dikkate alarak yönetimi konusunun farkında olmak.

### **B4. Teknik Çalışmalar**

- Malzeme, strüktür ve inşaaata ilişkin teknik bilgiler.
- Bina yapım tekniklerinin kullanılmasında yenilikler getirebilecek teknik yeterlilikle hareket etme yeteneği ve bu alandaki evrimi anlama.
- Teknik tasarım sürecini; strüktür, inşaat teknolojileri ve servis sistemlerinin işlevsel açıdan verimli bir bütün oluşturacak şekilde entegrasyonu konularını anlama.
- Servis sistemleri; ulaşım, iletişim, bakım ve güvenlik sistemleri konularını anlama.
- Tasarımın gerçekleştirilmesinde teknik dokümantasyon ve şartnamelerin, inşaat maliyet planlaması ve denetim süreçlerinin rolünün farkında olma.

### **B5. Tasarım Çalışmaları**

- Tasarım kuramı ve yöntemleri bilgisi.
- Tasarım usulleri ve süreçlerini anlama.
- Tasarımda önceliklere ve mimari eleştiriye ilişkin bilgi.

### **B6. Mesleki Çalışmalar**

- Meslek, iş yönetimi, finansman ve hukuk bağlamlarında bilgi ile hareket etme yeteneği.
- Mimarlık hizmetlerinin elde edilişine ilişkin farklı usulleri anlama yeteneği.
- İnşaat ve yatırım sektörlerinin işleyişi, mali dinamikler, gayrimenkul yatırımları ve tesis yönetimi konularının farkında olma.
- Geleneksel ve yeni etkinlik alanlarında ve uluslararası bağlamda mimarların potansiyel rollerinin farkında olma.
- İş yönetimi ilkeleri ve bunların yapılı çevrenin geliştirilmesine uygulanması, proje yönetimi ve mesleki danışmanlığın işlevleri konularını anlama.
- Mimarlık meslek uygulamasında geçerli mesleki etik ve mesleği uygulama kurallarının ve mimarların tescilli olduğu, mesleği uyguladığı ve inşaat sözleşmelerinin yapıldığı yerlerdeki yasal sorumluluklarını anlama.

### **D. Beceri**

- Düşünceleri, işbirliği, konuşma, rakamsal işlemler, yazma, çizim, maketler ve değerlendirmeler yoluyla iletme yeteneği.
- Bir tasarım önerisini araştırmak, geliştirmek tanımlamak ve başkalarına iletme üzere elle veya elektronik ortamda grafik çalışmalar yapabilme, maket yapma olanaklarını kullanma yeteneği.

- Yapılı çevreye ilişkin performans değerlendirmelerinin elle veya elektronik araçları kullanarak yapıldığı sistemleri anlama.

## **II.2.3 Eğitim Aşamalarının Yapısı**

### **A. Temel Birinci Aşama Mimarlık Eğitimi**

Temel Birinci Aşama Mimarlık Eğitimi, projelerin tasarımı, eşgüdümü ve gerçekleştirilmesine yönelik duyarlılığı ve eğilimleri geliştirecek temel mimarlık bilgilerini vermeli ve işin özünü oluşturan ilkeleri yerleştirmelidir.

Mimarlık eğitiminde ilk iki veya üç yıl, çok dikkatli ve özenli bir programlama gerektirir. Üniversitede bu düzeydeki eğitimde mimarlık ana öge olmalı, fakat seçmeli ders olanakları sağlanarak öğrencilerin tasarım ve sanatta daha geniş becerileri fark edecekleri bir duyarlılıkla desteklenmelidir.

Mimarlığın -sosyal bilimler, fiziki bilimler, teknoloji ve yaratıcı sanatlar gibi- çok sayıda belli başlı alanları kapsayan disiplinler arası olma özelliği dikkate alınarak, ilk yıllardan itibaren, her sorunun disiplinler arası yönü üzerinde durulmakla yetinmemeli, uygun çözümlerle bu sorunlara yanıt arama kapasitesi de geliştirilmelidir.

Birinci aşamanın başarıyla tamamlanması durumunda “mesleki olmayan” bir birinci aşama derecesi / diploması veya birinci dönem sertifikası verilebilir. Fakat bu diploma veya sertifika ile sahibine, bir mimar olarak tescil olma, ruhsat alma hakkı verilmemelidir.

Mimarlık eğitiminin birinci aşamasında, böyle bir eğitimden beklenilebilecek, belirli alanlara yönelen bir uzmanlaşma amaçlanmamalıdır. Öğrenci birinci aşama mimarlık eğitimini başarıyla tamamlayıncaya kadar böyle bir uzmanlaşma söz konusu olmamalıdır.

### **B. İkinci Aşama Mimarlık Eğitimi**

Birinci aşamanın ardından, UIA tarafından öngörülen beş yıllık eğitimi tamamlamak üzere bir ikinci aşama eğitim verilmelidir. Bu aşama, belirli bir danışmanlık altında yapılacak bir yıllık bir meslek stajından sonra veya birinci aşamanın hemen ardından başlatılabilir.

İkinci Aşama Mimarlık Eğitiminde, birinci aşamada verilen temel ilkeler, ders programı ve akademik yıllara ilişkin yaklaşım sürdürülmeli, yapısı ve içeriği esnek bir yaklaşımla ele alınan ve her biriminden elde edilen sonuçların sınındığı öğretim programının eşliğinde öğretim üyelerinin seçiminde kaynakların mükemmel bir biçimde kullanılması tutumunun sürdürülmesi gerekliliği teşvik edilmelidir. Öğrencilerin eğitimi için her kurumda en iyi mimarların ve en yetenekli öğretim üyelerinin görevlendirilmiş olması önemlidir. Bu aşamaya gelen öğrencilere, daha çok sayıda seçmeli ders olanağı tanınması da uygun olacaktır.

Bu üniversite eğitim aşamasında da mimarlık temel ögedir.

İkinci Aşama Mimarlık Eğitiminde alınan derece, diploma veya ikinci aşama sertifikası, bu mimarlık eğitiminin başarıyla sonuçlandırıldığını gösterir ve gerekli görülecek bir meslek stajının tamamlanmasıyla birlikte sahibine, kayıt, tescil, ruhsat verilmesine ilişkin yürürlükteki sistemde konulmuş koşullar uyarınca, mimar olarak tescil ve ruhsat alma hakkını verir.

UIA standartlar konusunda daha yaygın bir anlayışın yerleşmesini kolaylaştırmalı, böylece

değişik ülkelerdeki eğitim programları, alt programlar, öğretim üyeleri ve öğrenciler arasında değişim olanaklarının artırılmasını sağlamalıdır. Meslekten mimarların sahip oldukları deneyim ve uzmanlıklardan daha geniş ölçüde yararlanılmalıdır. Benzeri şekilde akademisyenlerin de mesleğin uygulanmasına (meslek içi eğitim, araştırma temeline dayanan tasarımlar gibi) değişik yollardan katkıda bulunmaları teşvik edilmelidir.

### **C. Üçüncü Aşama Mimarlık Eğitimi**

Tasarım, bina üretimi ve kent planlama alanlarında mesleki ve/veya akademik bilgi ve yeteneğin geliştirilmesine duyulan gereksinim dikkate alındığında ve Mimarlık Eğitiminde Birinci ve İkinci Aşamaların bütün bu alanlarda “ustalık” (=mastery) kazandırmasını beklemenin gerçekçi olmadığı göz önünde tutulduğunda, “master” düzeyinde ders programlarının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu programlar hem uzmanlaşmış bilgi ve becerileri kazandırabilir, hem de mimari bilginin geliştirilmesine araştırmalar yoluyla yardımcı olabilir. “Master” düzeyi eğitim programları, mesleki, akademik ağırlıklı veya öğretim, araştırma ağırlıklı olabilir veya bunların uygun bileşimleri şeklinde düzenlenebilir.

### **D. Mimarlıkta Doktora**

Doktora eğitimi, dolayısıyla “Doktora Derecesi”<sup>18</sup>, evrensel yaygınlıkta üniversite sisteminde eğitimin en yüksek şekli olarak tanınmaktadır. Mimarlıkta oldukça yeni bir gelişme olsa da, doktora araştırmaları mimari bilgiye ve mimarlık eğitimine olduğu kadar doğrudan mimarlık eğitimine de değerli katkılar getirmektedir.

Eğer mimari bilginin nitelik ve nicelik olarak gelişmesi gerekiyorsa, doktora düzeyindeki araştırmalar genişletilmelidir. Araştırma eğitiminin doğrudan kendisi, bu eğitimi alanları okullarda araştırmaların yönlendirilmesi ve stüdyolarda tasarım öğretiminin daha yoğun bilgiye dayandırılması konularında teçhiz edecektir.

### **II.2.5 Mimarlık ve Mimarlık Eğitiminde Araştırma / Yenilikçi Buluşlar**

Araştırmacının en kısa tanımı, “sonucunda yeni bilgilere ulaşılan bir sorgulama”dır.<sup>19</sup> Eğer mimarlığın sorumluluk alanı, mimari becerilerin, gerekli bilgilerin belirli bir projeye uygulanmasının çok ötesinde görülüyorsa ve eğer meslek kendi dışındaki dünya ile gereğince uğraşmak istiyorsa, mimarlıkta bilginin sürekli gelişimi mesleki ve dolayısıyla akademik gündemin en başında yer almalıdır.

UIA tarafından kabul edilen “Bir Mimarda Bulunması Gereken Temel Koşullar” sıralaması, dar anlamda bir meslek kapsamı tanımı ile bakıldığında hakkıyla yerine getirilmesi güç bir bütünlüğü olan geniş bir beceri ve bilgiler açılımı getirmektedir. Mimarlık, en azından bir bölümü itibarıyla, kendisine tasarım, planlama, yapı üretimi ve yapılı (kısmen de doğal) çevrenin yönetimi için gerekli olan bilgileri sağlayacak diğer disiplin ve mesleklerle bağlantılıdır.

Mesleğin uygulanması genellikle mimarlığa özgü bilgi ve deneyimlerin bir birleşimine dayanmakta ve daha çok süreç içinde bilgiyi üretmek değil kullanmak eğilimi taşımaktadır. İşlerin karmaşık kentsel, teknolojik, ekonomik ve kültürel yönleriyle uğraşmak, toplumdaki yerini hak etmek ve imajını gerçek kılmak için, mimarlık kendi bilgi tabanını geliştirmeli ve zenginleştirmeli, söylemlerini daha tutarlı duruma getirmeli, kendine ve ürünlerine yönelik bir değerlendirmeyi daha sistematikleştirmelidir.

Eğitimin, “yetiştirme”nin ötesine gitmesi herkesçe bilinen bir gerçektir. Bunu yapmak için mimarlık eğitimi, kendi görevlerinin bir parçası olarak mimari bilginin ve kültürün gelişmesine

katkıda bulunmalıdır. Aslında eğitim kuruluşları bunun gerçekleştirilebilmesi için ideal ortamlardır, çünkü kendi bünyelerinde araştırma sonuçlarını herkese yayma, sınama ve öğrencilerden, üniversite içindeki diğer disiplinlerden bunların geri beslemelerini elde edebilme olanaklarına sahiptirler.

1970'lere kadar mimarlıkta yapılan araştırmaların çoğu, tarih ve monografik çalışmaları konu alırken, izleyen yıllarda yapı üretimi, kullanımı ve kentler vb. gibi farklı disiplinlerin söz konusu olduğu alanlara geniş ilgi gösterildi. Bu, mimarlık uygulamasıyla ilişkili diğer bilgi alanlarına ilginin artmasına yol açtı.

UNESCO'nun "21. Yüzyıl Yüksek Eğitim Dünya Bildirgesi: Vizyon ve Eylemler" belgesinin 5(a) maddesi, bilginin geliştirilerek sonuçlarının araştırmalarda kullanılarak yayılmasını teşvik etmektedir.<sup>20</sup>

Araştırmalar, temel, uygulamalı, stratejik, eyleme yönelik, katılımcı, uygulama ağırlıklı olabilir. Temel araştırmalar, dünya, varlıklar ve toplum hakkında daha yeterli bilgilerin sağlanmasını amaçlar. Bu tür araştırmalarda veriler bir araya getirilir, açıklayıcı teoriler geliştirilir, tekrarlanabilir deneyler yoluyla bu teorilerin geçerli olup olmadıkları sınanır. Öte yandan uygulamalı araştırmaların amacı, temel araştırmalarda sağlanan ilerlemelerin ışığında insan aktivitelerini geliştirmektir. Bu tür bir araştırma, başlangıçta potansiyelini ve işlevini aldığı bir aktivite dalına bağlıdır. Bu araştırmalarda yenilikçi buluşlar ve düşünce yoluyla mümkün olan nesneler ve uygulamalar ortaya çıkarılır. Uygulamalı araştırmalar koşullara bağlıdır ve sonuçlarının geçerliliği ancak kullanım yoluyla sınanabilir. Uygulamalı araştırmalar çoğu kez mimarların, inşaatlarda yeni sistemleri, yöntemleri, malzemeleri ve teknolojileri deneyebilecekleri teknolojik süreçleri ortaya çıkarır.

Atölyelerde ve mimarlık bürolarında projelere uygulanan araştırmaların dışında mimari araştırmalar, buluşların uygulamada veya herhangi bir endüstriyel ortamda doğrudan kullanıma olanağı olmaması nedeniyle genellikle üniversitelerde yapılır. Mimari araştırmalar diğer klasik disiplinlere göre farklı alanlara yayılan bir karakter gösterdiklerinden dolayı, belli başlı araştırma merkezlerinde de özerk bir bölüm oluşturmazlar. Bu araştırmalar için çoğu kez, endüstriden veya meslekten veya bilim ve teknoloji temelli araştırma kurullarından fon sağlamakta güçlük çekilir. Bu nedenle de mimari araştırmalarda tanıtım ve toplum desteği daha da önem taşımaktadır.

Mimari araştırmaların, kültürel, teknik ve duygulara dayanan alanlarda kendine özgü ortak karakteristikleri vardır. Mimari araştırmalarda bilginin birikimi, kaynaklandığı ilişkili bilimlerle bağlantılıdır veya kendi uygulamalarındaki mekanizmaların anlaşılması için kullanılır; fakat bu araştırmalarda elde edilen sonuçlar, proje süreçlerinin veya üretilmesine yardımcı olduğu çerçevelerin geliştirilmesinde ve yenilikçi tekniklerde uygulanma alanı bulur.

Temel araştırmaların, uygulamalı araştırmaların, yeni buluşların ve değişik teknolojilerin eğitime yansıtılması önemlidir ve bunlar öğretilenlerin hem geliştirilmesini, hem de çeşitlenmesini sağlar. Bu motivasyon, mimarların da içinde yer aldığı yapı sanatındaki diğer disiplinlerin müdahalesini getirir.

Şart'ta tavsiye edildiği gibi araştırmalar üniversite düzeyindeki eğitimin tanımına katkıda bulunmalıdır. Mimari sunuş şekillerinin doğası gereği, araştırmaların sonuçları sadece metinlerde kalmamalı ve bu sonuçların, çizim de dahil çoklu medyada yer alması sağlanmalıdır.

Teknoloji ve estetik gibi değişik araştırma alanlarının, bilim ve sanatla uyumlu disiplinler arası çalışma alanları yaratmasına da dikkat edilmelidir. Bugün ekoloji ve sürdürülebilir kalkınma,

araştırmalar için bir diğerk hareket noktasını oluştırmaktadır. şart'ta öngörölen “üniversite düzeyi”nde, aktivitenin bir bölümünün “araştırma için ve araştırma yoluyla” eğitime ayrılması önerilmektedir ve bu eğitimde standartların yükseltilmesinin ve mesleki alışkanlıkların ve üretim tekniklerinin geliştirilmesinin tek yoludur.

### II.3 Mimarlık Eğitiminde Yöntemler ve Medya

Eğitimsel amaç ve hedefler, mesleki beklentiler ve belirlenen ders programı içeriği ve yetenekler, ancak pedagojik araçlar kullanılabildiği zaman ulaşılabilir hale gelebilir. Her eğitimsel ve/veya mesleki hedef, değişik özel dersler, ders bileşenleri, tasarım projeleri, alıştırmalar, araştırmalar ve özgün öğretim metotları ve medyayı gerektirebilir.

Her proje ve/veya ders aynı zamanda şu üç tür hedefe varmanın bir aracıdır:

- 1- Diğerk derslerin üzerine ve kurumda birbirini izleyen yıllarda hemen inşa edilecek öğrenim;
- 2- Mimarların uzun vadede eğitimi / yetişmesi;
- 3- Mimarların sorumlu birer yurttaş olarak eğitilmelerine yönelik daha geniş “amaçlar”

Yukarıda belirtilen bütün beklentilerin tek bir projede veya derste karşılanması mümkün değildir. Geleceğin mimarları, duyarlı eğitim yöntemleri ve pedagojik teknikler yoluyla bir dizi mesleki yetenekler ve duyarlılıklar ve bunların yanı sıra yaşam için gerekli becerileri kazanabileceklerdir.

“Yöntem” sorunu sadece stüdyo / tasarım öğretimindekilerle sınırlı değildir. Tasarım sürecinin ucunun çok açık olması, yaratıcılığı ve yeniliklere yönelik kaynakları harekete geçirirken, bir yandan da (bazılarına II.1 Bölümde “Bağlam ve Hedefler” başlığı altında değinilen) sosyal, teknik ve çevresel hedeflerle uğraşırken sınırlayıcı bir faktör de olabilmektedir. Bu hedeflerin çoğu, yaratıcı beceriler kadar, sistematik düşünce, araştırma ve uygulama da gerektirmektedir. Bu bakımdan mimarlık eğitiminin görevi, değişik disiplin ve sanatların yaratıcılığa katkıda bulunacak yöntemlerini birleştirmek, aynı zamanda da bu açıdan mimarlık ve tasarımın kendine özgü yöntemlerini geliştirmektir.

Mimarlık eğitimi, geleneksel ders verme temeline dayanan konuların öğretimini ve tasarım merkezli, stüdyo ağırlıklı özgün bir birleşimini ortaya koymaktadır. İlaveten, mimarlık dersleri çoğu ölkede uzunca bir süredir verilen eğitim programlarından biridir. Bu karakteristiklerin gerisinde, farklı konuların ve öğretim tarzlarının “entegrasyon”u, eğitimin etkinliğini sağlayan anahtar pedagojik konudur.

Mimarlık eğitiminin “hedefler”ine, belirtildiği gibi “içeriğin” öğretilmesi yoluyla ulaşabilmek için, geleneksel ve yenilikçi yeni tarz ve teknikler birlikte kullanılmalıdır. Usta-ırak ilişkisinden yapı üretimine, mühendisliğe, sanat ve üniversite eğitimine uzanan tarihi ile mimarlık eğitimi, şu anda da bazı özgün öğretim tarz ve yöntemlerine sahiptir (örneğin stüdyo gibi). Değişen toplumsal ve kentsel ihtiyaçların, yaşam tarzlarının, teknolojilerin ve üniversite eğitiminin özelliklerinin getirdiği talepleri karşılamak ve yeni çıkan tasarım araçlarının (örneğin bilgisayarların) ve öğretim tarzlarının (örneğin açık öğretim) kullanımını sağlamak üzere, yeniliklerin araştırılması ve mimarlık eğitiminde denenmesi teşvik edilmelidir.

İlişki mesleklerin (örneğin kent planlama, endüstriyel tasarım gibi), diğerk sanatların (örneğin grafik tasarım, resim, heykel gibi), veya diğerk disiplinlerin (örneğin iş yönetimi, sosyal bilimler, bilgi işlem bilimleri gibi) bazı yöntem ve ortamlarından yararlanma olanağı vardır.

Belirleyici ilkeler, modeller ve pedagojik yöntemler açısından, “proje temeline dayanan öğrenim”, “problem esaslı öğrenim”, “yaparak öğrenme”, “stüdyo temeline dayanan öğretim”

vb. gibi pek çok popüler tanım söz konusudur. Program ve yılların yapılandırılmasında da değişik tarzlar vardır.

## **II.4 Mimarlık Eğitiminin Yönetimi ve Yapılandırılması**

### **II.4.0 Eğitim Yönetimi: Kavramlar**

Mimarlık eğitimi (aslında her alandaki eğitim) öğrenme ve öğretmenin örgütlenmiş bir şeklidir. Bu bakımdan eğitim yönetilir.

Eğitimin yönetimi, ders programının ve kaynakların, dolayısıyla bilginin, insanların, fonların, zamanın ve mekanın yönetimi ile ilgilidir. Bağlam ve bağlantıları içinde, meslek ve toplum, bunların kurumları ve doğal olarak diğer uygulamalar, disiplinler ve okullar da yer almaktadır.

Pedagojinin bütün yönleri birbiriyle bağlantılıdır. Eğitimin hedefleri, nesneleri, yöntemleri ve yönetimi, birbirini sürekli olarak değişik yollardan belirler ve etkiler. Bunlar arasında eğitim yönetimi, diğerlerinin uygulamada birbiriyle ilişkilerini kuran anahtar ögedir.

Bu bakımdan mimarlık eğitiminin yönetimine ilişkin sistematik bir tartışma en azından aşağıdaki düzeylerde olmalıdır:

1. Yönetimde sistemler, yöntemler, modeller, felsefeler ve stiller,
2. Mimarlık eğitiminin hedefleri, amaçları ve yöntemleriyle bağlantılar,
3. Okullarda söz konusu olan değişik bağlamlar, yaşanan problemler ve yanıtları,
4. Belirgin gelenekler ve günümüzdeki eğilimler, başarılı (veya başarısız) denemeler, getirilen yenilikler.

### **II.4.1 Bilginin Yönetimi: Mimarlık Eğitiminde Yapılanma(lar)**

Eğitimin yapılanması (yukarıda incelenen dersler ve ders programından farklı olarak) şu aşağıda belirtilenlerle ilgilidir:

- Eğitimin kaç yıl olduğu;
- Kurum / üniversite / fakülte yapılanması içinde Mimarlık Okulu'nun yeri;
- Her aşamanın kaç yıl olduğu (örneğin Birinci Aşama, İkinci Aşama vb. gibi);
- Araştırma, öğretim ve uygulamanın göreceli konumlarına ek olarak, lisans / lisans sonrası dersler arasında ilişki, bunların idari yapılanması, bu dersleri veren öğretim üyeleri arasındaki hiyerarşi;
- Dersler ve projeler arasındaki ilişki ve hiyerarşi (örneğin "Temel Dersler", "Temel Tasarım", "Stüdyo", "Teknoloji" vb. gibi);
- Mimari öğrenim programlarının yapılanması ile mesleki kurulların ilişkisi, programlarının geçerliliğinin tanınması, akreditasyon, verilen derecelerin tanınması vb.

### **II.4.2 Kişilerin Yönetimi**

Kimin öğreteceği, kimlerin öğrenci olarak kabul edileceği, okulları kimin yöneteceği, kimin yol gösterme, değerlendirme, geçerlilikleri tanıma yetkisine sahip olduğu, çok önemlidir. Bunlar, değişik toplumsal, siyasal veya yasal bağlamlarda değişiklikler gösterir. Bu alanlarda küresel bir aynılık, benzerlik verimliliği azaltabilir, ancak UIA standartlar konusunda daha geniş bir anlayışın yerleşmesini, böylece dersler, ders bölümleri, öğretim üyeleri ve öğrenciler

arasında daha geniş değişim olanakları sağlanması kolaylaştırabilir.

Meslekten mimarların sahip oldukları deneyim ve uzmanlıklardan daha geniş ölçüde yararlanılmalıdır. Benzeri şekilde akademisyenlerin de mesleğin uygulanmasına (meslek içi eğitim, araştırma temeline dayanan tasarımlar gibi) değişik yollardan katkıda bulunmaları teşvik edilmelidir.

#### **II.4.3 Öğretim Üyelerinin Niteliği**

Öğretim üyelerinin niteliği, bir mimarlık okuluna özgü eğitim sürecinin niteliği açısından gerekli koşullardan biridir ve mesleki, pedagojik, genel kültürel bakış, uygulamada idari deneyim vb. çeşitli açılardan ele alınabilir.

Mimarlıkta öğretim üyelerinin, öğrencilerin bir mimar olmanın gerektirdiği yetenekleri edinmesinde yönlendirici olabilmeleri için mesleğin uygulanması ile yakın ilişkiler içinde olması gerekir. Bu bakımdan öğretim kadrolarının önemli bir bölümünün mesleği uygulamakta olan mimarlardan olması veya yeterince uygulama deneyimine sahip bulunması istenmektedir.

Mimarlık mesleğini uygulamakta olan bir öğretim üyesinin, akademik performansını engellemediği sürece, bu işi yapmaya devam etmesi teşvik edilmelidir. Kadrolarında tanınmış kişilerin, mimarlık alanındaki ustaların bulunması, okulun özelliğini ve çekiciliğini tanımlayan yaratıcı bir katalizör olarak görülmelidir. Kuşkusuz bu, okul kendini değerlendirirken o kişiye koşulsuz olarak taparcasına kendini önemsiz görmediği sürece olumlu bir özellik olarak kaydedilmelidir.

“İyi bir mimar” olması, kişinin aynı zamanda iyi bir öğretim üyesi olması anlamına gelmez. Öğretim üyesi, eğitim konularını sentezini yapabilmek ve bu konularda iletişim kurabilmek, projeleri programlamada yaratıcı olabilmek, öğrencilerin yeteneklerini keşfedebilmek ve geliştirebilmek, öğrencinin kendi düşüncesini geliştirecek pedagojik anlayışa sahip olabilmek için, mesleki kavramlarla olduğu kadar bunların dışındaki kavramlarla da çalışma yeteneğine sahip olmalıdır. Dahası öğretim üyesinin, tutarlı, mantıklı hedeflerle yönlendirilmiş ve ayrıntılandırılmış bir çalışma yöntemi ile bir didaktik kariyer sürdürmenin yolunu bulması, böylesi bir çalışma yönteminin yanı sıra toplumda meydana gelen değişiklikleri yerel, bölgesel ve uluslararası perspektiften anlayarak uyarlayacak kişisel bilgi ve alışkanlıklar edinmesi gerekir.

Didaktik aktivite alanındaki temel formasyonun yanında, öğretim üyesinin temel pedagojik formasyon veya ihtisas konusunda belirli bir eğitim görmüş olması istenebilir.

Mimarlık alanında, uygulama, burs ve ilgili çalışmaların ayrıntılı analizi gibi değişik yollarla sağlanacak araştırma olanakları, öğretim üyesinin kişisel gelişimi ve yeteneğinin düzeyini güvence altına alan anahtar olgulardan biridir. “Master” ve “doktora” gibi üst dereceler için yapılan araştırmalar her ne kadar iyi bir öğretim üyesi olmak için yeterli değilse de, gene de gerekli görülmelidir.

Mimarlık okullarında öğretim üyelerinin seçimi ve terfi konusunda, teşvik ve rekabeti öngören bir değerlendirme sistemini içeren bir mekanizma işletilmelidir. Bu aynı zamanda yarı zamanlı kadrolara da uygulanmalıdır. Aynı zamanda, uygun araştırma koşullarının, öğretim üyesi kadrolar için sürekli eğitim programı fırsatlarının yaratılması, bu arada değişim programlarıyla ulusal ve uluslararası işbirliğinin sağlanması okullarının sorumlulukları arasında olmalıdır.

#### **II.4.4 Öğrenciler: Asgari Giriş Koşulları**

Eğitim kurumlarına mimarlıkta geçerli mesleki nitelikleri edinmek üzere girecek öğrencilerin, idealde sanat ve bilim temelindeki konuların bir karışımını kapsayan geniş bir orta öğrenim almaları, ileri düzeye yönelik eğitimde 18 yaşına gelmiş olmaları gerekir. 18 yaşına kadar işlenecek konular, akademik çalışma alanlarından alınmalı ve matematik, fizik ve bir yabancı dili de içermelidir. Sanat ve beşeri bilimlere ilişkin diğer konular, örneğin sanat, tarih veya sanat tarihi ve sosyal, kültürel konularda bir anlayış edinilmesi, dolayısıyla sosyoloji, tarih veya sosyal coğrafya da ayrıca tavsiye edilmektedir.

Mimarlık okullarının, eğitim programları için başvuranların giriş koşullarına ilişkin belirgin bir politikaları olmalıdır. Öğrenci kabul usullerinin bir parçası olarak bazı okullar giriş sınavlarını tercih etmekte, bazıları da geleneklerini koruyarak adayları mülakattan geçirmektedir. Ayrıca öğrencilerin, görsel yeteneklerini ve mimarlık kariyerine uygunluklarını görmek için değişik ortamlarda çalışılmış eskiz, fotoğraf ve modeller getirmeleri de istenebilmektedir.

Belirli bir yaşın üzerinde ve geleneksel koşullara uymayan öğrenciler de mimarlık okullarına kabul edilebilirler. Bunlar, endüstri veya başka bir çalışma alanında deneyim sahibi olabilirler ve dolayısıyla belirli beceriler edinmişlerdir, ancak üniversite düzeyindeki çalışmalara da hazır olmaları gerekmektedir. Bunlardan, görsel yeteneklerini kanıtlamaları için çizim ve yazılı çalışmalardan oluşan portfolyolarını sunmaları istenebilir. Bazı okullar, özellikle bu durumdaki adaylar için mimarlığa hazırlık konusunda çok yararlı olabilecek temel kurslar vermektedir.

Mimarlık dışı bir konuda derece / diploma / birinci dönem sertifikası almış öğrencilerin ders programının birinci yarıyılından başlamaları istenebilir. Mimarlıkla ilişkili bir alanda alınmış derece / diploma veya birinci dönem sertifikası sahibi öğrenciler, kurumun öğrenci kabul koşullarına ve öğrencinin daha önceki eğitim kayıtlarına ve başarılarına bağlı olarak eğitim programının bir bölümünden muaf tutulabilirler.

Mesleki eğitim için tam zamanlı veya yarı zamanlı üniversite eğitim programları tercih edilen bir yoldur ve bu programlarla birlikte eğitim sürecinde bir süre uygulama eğitim de verilmelidir. Öğrencilere, kişisel ve mesleki sorumluluklarını eğitim ihtiyaçları ile birleştirebilmelerine yardımcı olabilecek bir mesleki eğitimi edinebilmeleri için alternatif yollar önerilmelidir. Bu farklı yolların varlığı, mimarlık mesleğindeki insanlara zenginlik ve farklılaşmalar getirdiği için UIA tarafından saygıyla karşılanmakta ve teşvik edilmektedir.

#### **II.4.5 Zamanın Yönetimi: Akademik Yılın Örgütlenmesi**

Mimarlık eğitimin zaman yönünü örgütleme ve yönetme konusunda çok sayıda model vardır. Bu modeller, eğitimin kaç yıl olduğu, bu yılların dağılımının nasıl yapıldığı, değişik bilgi ve yetenek edinme düzeylerinin nasıl ve kimler tarafından değerlendirildiği ve belgelendirildiği gibi değişik temeller üzerinde geliştirilmiştir.

Genel olarak dünyada, her biri kendi tarihi geçmişine bağlı olan iki belirgin sistem vardır: Yıl içinde 2 yarıyıl veya 3 dönem. Değişik ülkelerde, çoğu kez iklim koşulları nedeniyle akademik yılın başlama ve bitiş tarihlerinde bazı farklılıklar söz konusudur. Akademik yılın belirlenmesinde, yerel esnekliklere de yer verilen bazı standartlaştırma biçimleri, derslerin karşılaştırma olanağını ve okullar arasında uluslararası değişim şansını artıracaktır.

Yıl içindeki aktivitelere bakıldığında, programlanan aktivitelerin yıl içine bağımsız olarak dağıtıldığı, modüller halinde gruplandırıldığı, haftalık düzende programlandığı veya haftadan haftaya değişen bir biçimde belirli bir zaman içinde toplandığı görülmektedir. Her durumda,

özellikle “proje”lerde, yarıyıl içinde her biri bir hedef tanımına ve sürdürülen değerlendirmelere dayanan farklı aşamalar bulunmaktadır. “Stüdyo” için ayrılan zamanın, programın en azından yarısına eşit olması kabul edilmektedir. 21

Yıllar arasında veya Temel Birinci Aşama Mimarlık Eğitiminin sonunda transferlere olanak vermek üzere programlarda belirli giriş noktalarının eşgüdümünün sağlanmasına çaba gösterilmelidir. Öğrenciler için, İkinci Aşama Mimarlık Meslek Eğitimi de üniversite sistemi içinde tamamlamak iyi olacaktır.

Kurumlar arasında öğrenci transferini kolaylaştırmak üzere, kurumların tercihen (2, 4, 6, 8, ve 10 gibi) çift sayılı yarıyıl sonlarında, daha da tercih edileni 6 yarıyıllık Temel Birinci Aşama Mimarlık Eğitiminin sonunda ve bunu izleyen 4 yarıyıllık İkinci Aşama Mimarlık Meslek Eğitiminin sonunda, belirli başarı düzeyleri koymaları yararlı olacaktır.

#### **II.4.6 Eğitim Mekanlarının Yönetimi**

Geleceğin mimarlarının eğitim gördüğü binalar, çoğu kez bu mekanlarda verilen eğitim kadar önemlidir. İçinde 5 yıl çalışılan bir mekan, insanların mekansal duyarlılıklarının oluşmasında önemli bir etkindir.

İkincisi, mimarlık okullarında eğitim mekanlarının yönetimi, herhangi bir tesisin yönetiminden farklı bir şeydir. Stüdyolar, sınıflar ve diğer mekanlar arasındaki ilişkiler, genel kullanıma açık alanların veya sergi alanlarının kalitesi, bir kütüphanenin veya bir bölüm kitaplığının bulunması, stüdyolar ve öğretim üyelerinin odaları arasındaki ilişkiler, bunların hepsi eğitimi etkileyen faktörlerdir.

#### **II.4.7 Finansman Yönetimi**

Bir kamu hizmeti olarak mimarlık eğitimi, verimli bir işleyiş ve sürekli gelişme için yeterli finansmana ihtiyaç göstermektedir. Burada, finansmanda dalgalanmalar veya öğrenci sayısı gibi dışsal faktörlerin getireceği kısıtlamalar olmamalıdır. Eğitimin finansmanı değişik bağlamlarda değişik şekillerde olabilir (örneğin kamusal, özel veya öz finansman gibi).

Mimarlık / tasarım eğitiminin kendine özgü niteliklerinden kaynaklanan talepler (mekan, zaman, öğretim üyesi / öğrenci oranı gibi) finansman sağlayacak yetkililerle kurulacak ilişkilerde vurgulanmalıdır.

Finansman ne şekilde olursa olsun amacı, a) mümkün olabilen en üst niteliğe ulaşabilmek; ve b) eğitime ulaşılabilirliği mümkün olduğunca en geniş bir biçimde açık tutmak olmalıdır.

#### **II.4.8 Mimarlık Eğitiminde Yönetim ve Yapılanmaya İlişkin Genel Konular**

##### **A. Onay (=Validation)**

“Onay” (=Geçerliliğin onaylanması, Validation – ç.n.) ilkesel olarak “çıktı”yı esas alan bir değerlendirme sürecidir. Öte yandan “akreditasyon”da ise, ilkesel olarak “girdi”yi temel alan bir değerlendirme süreci söz konusudur.

UNESCO-UIA Onayı Sistemi, uygulandığı yerlerde, üstün özellikleri teşvik eden bir yaklaşımla eğitim programlarını değerlendirmeyi amaçlayacaktır. Bu kapsamda ele alınan konular şunlardır:

## 1. Eğitim Programları

“UNESCO-UIA Bölgesel Onay Komiteleri”nin kendi bölgelerindeki mimarlık okullarının programlarını, hem kendi bölgeleri içinde, hem de küresel olarak, belirlenmiş UNESCO-UIA standardına göre değerlendirebilmeleri için, yerel özellikleri de dikkate alan onay kriterleri, üzerinde anlaşılmış standart ve usuller tespit edilmiştir.

UNESCO-UIA Onay Sistemi tarafından onaylanması istenilen okullar için Komite, bu kurumları ziyaret ederek ve programların hedeflerini daha önce onaylanmışlarla karşılaştırarak ders programlarını incelemek ve değerlendirmek üzere bir protokol oluşturmuştur.

## 2. Sistemler

Onay işlemlerinin maliyeti yüksek olduğu için, tek tek eğitim programları yerine yerel onay sistemlerinin uygunluğu UNESCO ve UIA tarafından kabul edilmiştir. Buna göre, UNESCO-UIA Mimarlık Eğitimi Onay Sistemi tarafından, kendi ülkelerinde ve dışarıda kabul gören onay hizmetlerini verecek kurumların tanınması için, üzerinde anlaşılmış standart ve kriterlerden oluşan bir süreç belirlenmiştir.

Tanınmak isteyen “Onay Sistemleri”, UNESCO-UIA Onayı’na başvurabilir, gerekli ücretin ödenmesi üzerine incelemeye alınır ve değerlendirilirler. Komite aynı şekilde, tanınmak için başvuran yeni onay sistemleri için de bir protokol geliştirmiştir.

## 3. Uygulama

Mimarlık eğitiminde programların / derslerin onaylanması için bilinen standartlar çoğu ülkede mevcuttur ve bunlar küresel bir onay sisteminin geliştirilmesinde dikkate alınmıştır.

UNESCO-UIA Mimarlık Eğitimi Onay Sistemi’nin uygulama usulleri, üye ülkelerin ve diğer mimarlık kuruluşlarının mevcut bilgi ve deneyim birikiminden yararlanılarak geliştirilmiştir.

## B. Uluslararası Konular: Eğitimle Edinilen Niteliklerin Aktarılabilirliği

UIA, mimarlıkta ve eğitim sürecinde edinilen eğitimsel niteliklerin aktarılabilirliği ilkesine bağlıdır. Bu, UIA’nın bütün üye ülkelerinde mimarlık eğitim programlarının, belirli bir standartta ve her temel aşamada edinilen niteliklerin yerel, bölgesel ve uluslar arası düzeyde tanınmasına olanak verecek, yerel farklılıkları da dikkate alan bir kapsamda olmasının sağlanması anlamına gelmektedir.

Bazı ülkelerde, mimarların tescili için temel alınan, akademik kurumlarda tamamlanacak ve ek olarak bir büroda uygulama deneyimi edinme gerekliliği de olmayan asgari 5 yıllık tam zamanlı bir eğitime doğru eğilim söz konusudur. Bu bakımdan UIA üye kesimleri arasında, ulusal sistemlerinin öngördüğü koşullar itibarıyla eğitimin yapılanmasında farklılıklar vardır.

Niteliklerin aktarılabilirliğini incelerken üzerinde durulacak konu, bir dersin hangi bölümünün “spesifik bir alan” oluşturması gerektiğidir. Tavsiye edilen standartlar, niteliklerin aktarılabilirliği incelenirken bu temel konunun ele alınmasını sağlamalıdır.

UIA üye kesimi ülkelerde okullar arasında niteliklerin aktarılabilirliği, öğrenciler, öğretim üyeleri ve araştırma kadrolarının küresel düzeyde mimarlık okulları arasında serbest dolaşımına olanak verebileceği için istenilmektedir. Her kurum transferlerde geçerli kredileri

gözden geçirmek ve onaylamak hakkına sahiptir.

Eğitimle edinilen niteliklerin aktarılabilirliği ilkesi UIA üye kesimi bütün ülkeler tarafından kabul edilmelidir. Standartlara uygun olarak başarılı bir şekilde programların tamamlanması, en azından Temel Birinci Aşama Mimarlık Eğitimindeki niteliklerin edinilmesini (en azından 6 yarıyıllık) ve ek olarak 4 yarı yıllık İkinci Aşama Mimarlık Meslek Eğitimi gerektirmelidir. Bu, öğrenim ve eğitim sırasında sağlıklı bir biçimde dolaşımına olanak verecektir.

### **III**

#### **Mimarlık Eğitime İlişkin Diğer Konular**

##### **III.0 Uzmanlaşma**

Mimarın uzmanlaşması, mimarın genelci (=genaralist) bir formasyon kazanmasının ardından ele alınacak bir konu olarak düşünülmelidir. Bu, diğer mesleklerle karşılaştıkları rekabet ortamında mimarların mesleki katılım olanaklarını genişletmenin, örneğin mimari miras kapsamındaki binaların ve çevrelerinin korunması, sosyal konut, kentsel tasarım, kaynakların yönetimi, peyzaj mimarlığı vb. gibi alanlardaki gereksinimlere mimarların vereceği yanıtların en üst standartlarda olmasını sağlamanın bir aracıdır.

Uzmanlaşmada, öğrenciyi daha geniş, disiplinler arası hedeflere hazırlayacak açıklıkta bir ön formasyonun verilmesi öngörülür. Eğitim sürecinin sonunda yer alan derinlemesine çalışma konuları veya mimarlık okulları veya diğer akademik kurumlar tarafından düzenlenen mezuniyet sonrası çalışmalara yönelme olanakları, uzmanlaşmanın verilebileceği ortamlardan bazılarıdır. Uzmanlık programlarını tamamlayanlara, mimarlık derecesine ek olarak bir sertifika veya diploma verilebilir.

Paris'te 1998'te yapılan UNESCO Yüksek Eğitim Dünya Konferansında vurgulanan günümüz akademik eğitim sistemindeki eğilim, temel mesleki formasyonla desteklenmesi gereken, bir kültürel çerçeveye yerleştirilmiş, farklılaştırılmış çoklu hedeflere yöneltilmiş bir uzmanlaşma doğrultusundadır.

##### **III.1 Uygulama ve Öğretim Arasında Karşılıklı Etkileşim**

Şart'ın III.5'inci paragrafında şöyle denilmektedir:

“Mimarlıkta uygulama ve eğitim arasında süreklilik kazandırılmış karşılıklı bir etkileşim teşvik edilmeli ve sürdürülmelidir.”

Mimarlık eğitimi, öğrencileri mesleki bir kariyere hazırladığı dikkate alınarak, öğretim kuruluşları ve yerel mimarlık meslek kurullarının olanakları, öğretim üyelerinin, mesleği uygulayanlar, mezunlar, öğrenciler ve yapı çevreyi üreten diğer aktörlerin bir araya gelerek tartışacağı, bağlantılar kuracağı, bilgi, düşünce ve deneyimlerin aktarılacağı uzun erimli bir ortaklığı oluşturacak karşılıklı etkileşim ortamının yerleştirilmesi doğrultusunda kullanılmalıdır.

##### **III.2 Yetişme, Bilgi ve Ruhsat**

Mesleki yetişme, mesleki bilgi, uygulama ruhsatının verilmesi ve kayıt kurullarının işlevleri vb. konular, Mimarlık Pratiği İçin Tavsiye Edilen Uluslararası Profesyonellik Standartları Konusunda UIA Metninin Politikalarına İlişkin Öneri Kılavuzları belgelerinde aşağıdaki başlıklarda ele alınmaktadır:

1. 1. Mesleki Yetişme: “Mesleki Deneyim / Yetişme / Staj”
2. 2. Mesleki Bilgi ve Becerinin Kanıtlanması: “Mesleki Bilgi ve Becerinin Kanıtlanması”
3. 3. Mimarlık Mesleğini Uygulama İçin Ruhsat: “Kayıt / Tescil ve Ruhsat İşlemleri”
4. 4. Üye Kesimlerde Kayıt Kurullarının İşlevi: “Kayıt / Tescil ve Ruhsat İşlemleri”

### III.3 Sürekli Mesleki Gelişim

Mimarın eğitimi ömür boyu devam eden bir süreçtir. Beş veya altı yıllık bir eğitim sonunda diplomanın alınmasıyla bitmez. Deneyim birikimi uygulama ile sağlanacak ve mimarların, meslek alanlarıyla ilişkili bilim ve sanatlardaki yeni gelişmeleri izleyebilmeleri mesleki kariyer sürecinde olacaktır. Bu, aynı zamanda mimarların kendi risk yönetimlerinin bir parçası olarak da dikkate alınmalıdır.

Sürekli mesleki gelişim (=meslek içi eğitim) programları, mesleki kurumlar, okullar veya bağımsız kuruluşlar tarafından verilebilmektedir. Bu eğitimin içeriği, öngörülen ders saati ve standartlarının, Şart, Mutabakat Metinleri ve Kılavuzlar ile bu belgenin de ışığında, mesleki kurumlar tarafından okullarla ilişki içinde belirlenmesi doğru olacaktır. Sürekli mesleki eğitim programları, standartların korunabilmesi amacıyla uygun bir biçimde onay sürecine de tabi olabilmelidir.

Dünyadaki değişik eğitim sistemleri arasındaki farkların anlaşılabilmesi için meslek kurumları ile mimarların eğitimi arasındaki tarihi bağların göz önünde bulundurulması önemlidir.

Değişik ülkelerdeki UIA üye kesimleri arasında ortak anlayış ve alış verişini artırmak amaçlanırken, mimarlık meslek uygulamasında ve mimarlık eğitiminde uluslararası düzeyde kabul edilmiş bir dizi standart yerleştirilmeye çalışılırken, kültürel ve diğer açılardan varolan farklılıklara saygı gösterilmesi gerekir. Aslında bu farklılıklar, kesimler arasında yaratılacak karşılıklı zenginleşmenin değerli kaynakları olabilir.<sup>22</sup>

### III.4 Üniversite Öncesi Eğitim

Eğitim, toplumun genç insanları yetenekli vatandaşlar olarak yetiştirmesi sürecidir. İnsanların çoğu yapıları çevrede yaşarlar. Bu bakımdan eğitim, çocukları yapıları çevrenin biçim ve doğasını belirleyen sürece ilişkin bilgiyle teçhiz etmeli ve bu sürece yaşamları boyunca kendilerine güvenerek ve olumlu bir şekilde doğrudan veya dolaylı olarak katılmalarını sağlamalıdır. Eğitim ve kültür yapılarının, kamu kullanımına açık mekanların ve konutların, toplum ve özellikle çocuklar için öğretim üyesi örnekler olduğu dikkate alınarak bunların tasarımına mimarlar ayrıca önem vermelidirler.

Mimari içeriği olan bir üniversite öncesi eğitim, geleceğin potansiyel mimarları açısından önemli olduğu kadar, mimarlığın çağlar boyu insani ve estetik değerler yaratılmasına nasıl katkıda bulunduğunun bütün toplum yönelik olarak vurgulanması açısından da yararlıdır.

Aşağıda belirtilen görüşler ve temalar, özellikle sanat ve mimarlık arasındaki ilişkilere ilişkin olanlar, çocukların yapıları çevreyi kavrayışlarını geliştirecektir. Öğretmenler ve hükümetler bunları, ilk ve orta öğretim programlarında doğrudan yapıları çevreyle ilgili derslerin içeriğinin belirlenmesinde dikkate almalıdırlar:

Öğretmenler ve Hükümetler İçin Politika Hedefleri:

- Aklın, kalbin ve gözlerin; insanlar, yapıları alanlar, mekanlar ve formlara yönelik bir duyarlılığa açılması.
- Geçmişten miras kalan yapıları alanlar ve bu alanlarla ilişkili insanlar konusunda anlayış ve saygının teşvik edilmesi.

- Karar vericiler, politikacılar, yerel yetkililer, mimarlar ve planıcılar arasında iletişimin teşvik edilmesi.
- Yapılı çevre konusunda bir eğitim için hükümet ve bağımsız eğitim kurumlarının olumlu yönde etkilenmesi.

#### Genel Yararlar:

- Öğrenme, yenilikleri bulma, akıl yürütme ve iletişim konularında düzenli ve planlı bir yeteneğin kazandırılması.
- Yaratıcılık, yenilikçi buluşlar ve tasarım konusunda bilgi ve becerilerin geliştirilmesi.
- Açık düşünceli, sorgulayıcı yaklaşımların teşvik edilmesi ve geniş bir ilgi alanına yayılmış uğraşların, özellikle okur yazarlık, sayısal konular, görsel ve plastik sanatlar, mimarlık tarihi, edebiyat, şiir, müzik, insani bilimler, fiziki bilimler yaratıcılık ve bilim adamlığı ile ilişkili aktivitelerde, iletişim ve enformasyon teknolojileri ile desteklenmiş olanakların sağlanması.

#### Odaklanılacak Temalar:

- Sürdürülebilir kalkınma için gerekli doğal dengeyi, enerji tasarrufunu, yapılı ve doğal çevrenin insanlar üzerindeki etkilerini dikkate alan, çevre ve yaşam tarzlarının korunmasına yönelik saygı ve duyarlılığın artırılmasının teşvik edilmesi.
- Yapılı çevrenin biçimlenişinde, temiz, sağlıklı ve güvenli bir çevrenin sağlanmasında bireylerin rolü konusunda sorumluluk duygusunun geliştirilmesi.
- Çocukların ve okul topluluklarının kendi yapılı çevreleriyle ilgilenmesinin sağlanması ve konutla ilgili konular, kamusal kullanıma açık çevre ve yaşam tarzlarına ilişkin bir eğitim de dahil olmak üzere, yerel toplulukların hangi yollardan yapılı biçim kazandıklarını kavramaya yönelik bir anlayışın geliştirilmesi.
- Yapılı çevrenin biçimlenişine ilişkin karar verme sürecinde bireylerin rolü konusunda bir duyarlılık artışının sağlanması.
- Yapılı çevre ile sosyal adalet arasındaki, demokratik katılımı haklar ve sorumluluklar; yasalara, yasal uygulamalara saygı; farklı tercihlere, bakış açılarına ve yaşam tarzlarına saygı; karar verme sürecinde eşitlikçi katılım ve etik davranış ilkelerine bağlılık gibi konuların teşvik edilmesi.

#### Yöntemler ve Araçlar:

Mimarlığın bir ürün ve bir disiplin olarak tanıtılması, dersler, sergiler, bilgisayar oyunları, masallar vb. yollarla kanalize edilebilir.

Çocuklar hiçbir zaman öğrenmek için çok ufak sayılmazlar ve yapılı çevrenin keyif alarak farkında olmaları, oluşumuna katılmaları, bir mimar, bir işveren, bir inşaatçı, bir kullanıcı veya sadece yaşam biçimlerini ciddiye alan bilgi sahibi bir vatandaş olarak ömürleri boyunca yaşayacakları yerlere ilişkin güven ve gurur duygusunun onlarda yavaş yavaş yerleşmesini sağlayacaktır. Böyle bir gelişme, sürdürülebilirlik ve yapılı çevre konularını dikkate alan bilgilendirilmiş kafalarla gerçekleştirilebilir.

1999 yılında Pekin’de yapılan UIA Genel Kurulunda alınan kararla çalışmalarına başlayan “Mimarlık ve Çocuk” konulu UIA Çalışma Programı, ilk ve ortaokullarda öğretmen ve öğrencilerin mimari tasarımı ve yapılı çevreyi şekillendiren süreçleri anlamalarını sağlayacak kaynak ve programların geliştirilmesi yoluyla mimarlıkta bir ilerlemenin elde edilmesini amaçlamaktadır.

### III.5 Mimarın Beceri ve Uygulamalarından Yararlanabilecek Diğer Alanlar

“Mimarın bir tek tanımı yoktur, tasarım, iş yönetimi ve teknoloji alanlarındaki konumu itibariyle pek çok farklı tanım yapılabilir (örneğin küçük veya orta ölçekli bir girişimde tipik uygulamacı, mimarlık eleştirmeni veya yazarı, proje müdürü vb. gibi).”<sup>23</sup>

“Bir mimarın karakteristiklerini, çoğu farklı tanımlamalarda; yapılı çevre ve insan yerleşimlerdeki konularla ilgili doğru tanımlanmamış karmaşık problemleri çözmek üzere yaratıcı düşüncesini kullanan kişi olarak tanımlanmış buluyoruz. Mimarların etkinlik alanını bir zamanlar mimarların yer aldığı “kazanılmış” bölgelere; örneğin insan yerleşmeleri, kentsel tasarım ve peyzaj mimarlığı, bina üretimi, iç mimarlık, endüstriyel tasarım, gibi alanlara kadar genişletmek mümkündür. Mimari düşünce bu alanların hepsine yayılmıştır.”<sup>24</sup>

Mimarlık öğrencilerine verilen eğitimin belirleyicileri açısından baktığımızda, toplumun daha geniş yararı için diğer etkinlik alanları ve diğer bazı boşluklar mimarlara açık olabilmelidir. Günümüzdeki verili durum itibariyle, toplumu (teknik, sanatsal ve beşeri hizmetler açısından) bir bütün olarak ilgilendiren disiplin alanlarındaki eğitim ve öğrenimleri, eylemlerinin çevresel açıdan getirdiği sonuçları dikkate alma yetenekleri, sosyal, ekonomik ve kültürel sorunları ortaya koymadaki yetenek ve etik tutumları; mimarlara tutarlı politika alternatifleri önerme, sorunlara her koşulda belirli çözümler geliştirme, bütün bir toplumun yararını ilgilendiren konularda alınan kararların getirebileceği sonuçları tanımlama olanağı vermektedir.

Başkalarının pek düşünemeyeceği sanal bir mimari proje yaratma yeteneği, geleceğe yönelik düşünceleri geliştirmek ve tasarlamak yeteneği, yenilikleri bulma, geleceği kestirme, kendi yarattıklarını sorgulama özellikleri; mimarlık öğrencilerine, çok sayıda disipline, kuruma ve mesleğe sunulması gereken eşsiz bir zenginlik kazandırmaktadır.

Mimarlar için bugünkü ilişkilerden başka, inşaat dünyasında, mimari tanıtımında, bina yapımına eklenilen bütün aktivitelerde, mekan planlaması, kent ve bölge planlaması, kentsel tasarım, öğretim, tarih, iş yönetimi, arkeoloji, sanat, idari aktiviteler, tanıtım, kültürel aktiviteler gibi diğer çalışma alanları bulunabilir.

Bir mimara kapsamlı düşünmesi, “kare”nin dışında düşünmesi öğretilmiştir. Bu, sonuçta çoğu kez daha önce kullanılmamış yenilikçi çözümlerin bulunmasını getirmektedir. Bunlar, yapılı çevreye daha iyi çözümler sunmak ve toplum kültürünü bir bütün olarak zenginleştirmek üzere daha geniş ölçüde kullanılabilmesi gereken yeteneklerdir.

Mimarlar, yarattıkları ile diğerlerini etkileme olanağına sahiptir. Onlara, insani bir toplumun gerekliliklerini kavrayan, yapılı çevreye nitelik kazandıran yaklaşımlarıyla daha fazla katkıda bulunabilme olanağı verecek araçları bulmalıyız. Ve sivil toplum etkinliklerinden ayrıca söz etmeye gerek yok, politika, devlet kademeleri, yerel topluluklar, bölgesel düzeydeki etkinlikler, örgütlenmeler de mimarlardan daha fazla yararlanılabilecek alanlar olmalıdır.

## IV

### UIA ve Mimarlık Eğitiminin Geleceği Sonuçlar ve Tavsiyeler

Eğitimde gelişme olmaksızın mimarlık mesleğinin gelişmesi de düşünülemez. Ancak, mimarlık eğitimi; (a) yanıt bulacağı ve gerek duyulduğunda değiştirebileceği ihtiyaçlar ve (b) bilgi, toplum, kültür, ekoloji ve özellikle etik konularında ilkesel bir konuma sahip olmanın önemini dengelemeye çalışmalıdır. Bu nedenle eğitimde, UIA belgelerinde açıkça belirtildiği gibi, tavsiye edilen standartları korumada meslek topluluğu ile işbirliği yapılması zorunludur. Dahası, bu belgeler “taş kazınmış” olmadıklarından, bunlar da yakından incelenmeli,

eğitimde kullanılmalı ve gerektiğinde, mesleki kurumlar ve katkıda bulunabilecek kişiler kadar okullardan da gelebilecek uygun tekliflerle UIA tarafından değiştirilmelidir.

Mimarlık eğitiminin, mesleği uygulama alanındaki gelişmelerle yaşanan evrime paralel güncelliğini sürdürebilmesi için, öğretim kurumlarının uygulama dünyası ile sürekli ilişki içinde olması gerekir. Eğitimle ilgili çalışmalarında UIA, meslekteki güncel uygulama modelleri hakkında bilgilenmeyi ve üye kesimleri aracılığıyla mimarların kültürel ve çevresel bağlamda geniş ölçüde farklılıklar taşıyan çalışmalarını yakından izlemeyi amaçlamalıdır.

Bu UIA ve Mimarlık Eğitimi – Düşünceler ve Tavsiyeler belgesi, eğitim konularını ve bunların mimarlık meslek uygulaması ve toplumla ilişkilerini, kısa fakat kapsamlı bir şekilde ele alarak bu sürece katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Belge, eğitimle ilgili tartışmaların, değerlendirmelerin, ders ve programlardaki geliştirmelerin, kabul edilmiş bazı ortak parametreler dikkate alınarak yürütülebileceği bir temel çerçeve önermektedir. Bütün mimarların, mimarlık alanındaki öğretim üyelerinin ve öğrencilerin eğitime daha yakın ilgi göstermeleri ve bu ilgiyi kamu ve özel kesimde yapı üretim süreciyle değişik şekillerde ilişkili kurullara da aktarmaları beklenmektedir.

Bu belgelerin hiçbirisi eğitimin hangi yollardan yapılandırılacağı ve yürütüleceği konusunda doğrudan bir öneri getirmemektedir, dolayısıyla bunlar tavsiye mahiyetinde (=advisory) belgeler olarak kabul edilmelidir. Ancak bu belgelerin geniş bir şekilde yayılması, tartışılması ve özellikle önerilen UNESCO-UIA Onay Sistemi ile, meslekte ve eğitimde evrensel hedeflerin daha geniş ölçüde takdir edilmesi sağlanabilecektir.

Dünyadaki bütün ulusal kurumları ve bütün mimarları bir araya getiren bir örgüt olarak UIA, herkes için daha evrensel, eşitlikçi ve yaşanabilir yapı çevreler üretebilme koşullarının mimarlık eğitimi ve araştırmalar yoluyla açık bir biçimde dile getirilebileceği, tasarım ve yapı üretimi uygulamalarıyla hayata geçirilebileceği, canlılığını koruyan çerçeveler sağlayabilecek en iyi konumdadır.

Bu UIA ve Mimarlık Eğitimi – Düşünceler ve Tavsiyeler belgesi, bütün UIA üye kesimlerinin yararlanmasına sunulmalı, üye kesimler bu belgenin içeriği ve mimarlık eğitimi için getirdiği aşağıdaki tavsiyeler konusunda bilgilendirilmelidir. Üye kesimler bu belgenin yaygınlaştırılması, hedeflerinin ve ülkelerinde uygulanabilirliğinin tartışılması doğrultusunda teşvik edilmelidir.

1. TAVSİYE Bütün üye kesimler, UNESCO-UIA Mimarlık Eğitim Şartı'nı kendi ulusal eğitim yetkililerine ulaştırmaları, bu ilkelerin ve belirlenen yeterliliklerin yetki alanlarında uygulanacak mimarlık eğitimi programları için temel alınmasını tavsiye etmeleri konusunda teşvik edilmelidir. (Şart'ın 1.2 Giriş maddesine bakınız)

2. TAVSİYE Bütün UIA üye kesimleri, aşağıda belirtilen amaçların UNESCO-UIA tarafından tanınması istenilen bir onay sistemi tarafından akredite edilen ve UNESCO-UIA onayını isteyen her eğitim programı tarafından kabulünü gerekli gören UNESCO-UIA Mimarlık Eğitimi Onay Sistemi konusunda bilgilendirilmelidir:

1. Programların UNESCO-UIA Mimarlık Eğitimi Şartı ile uygunluğu.
2. Eğitim programlarının, istenilen yetenek düzeylerini temel alan üst düzeyde bir niteliğe sahip olmasının güvence altına alınması.
3. Eğitim programlarının içeriğinin, uluslararası, bölgesel ve yerel düzeyde akademik aktarılabilirliği. (Onay Sistemleri'nin 1.2 Giriş maddesine bakınız)

3. TAVSİYE Bütün UIA üye kesimlerine, mimarlık eğitiminin iki temel amacının şunlar olduğu hatırlatılmalıdır:

- Yetenekli, yaratıcı, kritik düşünebilen ve etik kurallara uygun davranan profesyonel tasarımcılar / yapı üreticileri yetiştirmek,
- Düşünce açısından olgun, ekolojik konularda duyarlı ve toplumsal sorumluluk taşıyan iyi dünya vatandaşları yetiştirmek. (II.1.0 Bağlam, Hedefler, Amaçlar maddesine bakınız)

4. TAVSİYE Bütün UIA üye kesimlerine, hükümetleri ile ilişki kurarak, toplumda çevrelerinin nasıl yaratıldığı, binaların yaşamlarında nasıl farklılıklara yol açtığı, tasarım ve inşaat sürecine yurttaşların nasıl katılabilecekleri konusunda, ilk ve orta okullarda ve yetişkinler için verilecek eğitimde, çevresel süreçler, kentsel ve mimari nesneler konusunda daha derin bir duyarlılık kazandırmaya, daha aydınlatılmış bir topluma yönelik eğitimin kurumsallaştırılmasıyla toplumsal yaşam için bir çerçeve oluşturarak bilinçlenmenin sağlanması konusunda yetkilileri harekete geçirmeleri önerilmelidir. (II.1.1 Toplumsal, Kültürel, Siyasal Bağlamlar maddesine bakınız)

5. TAVSİYE Bütün UIA üye kesimlerinden, ülkelerinde mimarlık eğitimi üzerinde yasal belirleme yetkisi olan yüksek eğitim organları ile “Mimarlık Eğitim Programlarının ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi için UIA Kılavuzu” nu tartışmaları istenilmelidir. (Ek A’ya bakınız)

#### **Notlar ve Referanslar**

1. Bu belgede ve aşağıdaki notlarda değinilen değişik UIA belgeleri için Bibliyografya’ya bakınız.

2. UNESCO-UIA Mimarlık Eğitim Şartı ve UIA Mutabakat Metinleri’nde UIA’nın eğitim politikası şöyle belirlenmiştir: “mimarların eğitimi (mesleği uygulamada deneyim / yetişme / staj dışında) 5 yıllık bir süreden az olmamalı, akredite edilmiş / onaylanmış / yetkisi tanınmış bir kurumda, akredite edilmiş / onaylanmış / geçerliliği tanınmış bir programla tam gün esasına göre verilmeli, programlarda pedagojik yaklaşım ve yerel bağlam ve eşdeğerlikte esnekliğin gerekleri açısından farklılıklar kabul edilmelidir.”

3, 4. Teymur, N., “Learning Housing Design”, Bulos, M. ve Teymur N. (derleyenler) Housing: Design Research Education, Aldershot, Avebury, 1993, s.3-27 ile karşılaştırınız.

5. Toplumun mekansal formasyonu ve kentsel ve mimari mekanın toplumsal inşası için bakınız: Hillier, B. ve Hanson, J., Social Logic of Space, Cambridge, Cambridge Univ. Press, 1984

6. Şart, Bölüm I/1’e bakınız.

7. Avrupa Birliği Mimarlar Direktifinde, Şart’ta ve Mutabakat’ta “Bir Mimarda Bulunması Gereken Temel Koşullar” (aşağıdaki “Mesleki Bağlam”a bakınız) mimarlık mesleğinde, dolayısıyla mimarlık eğitiminde toplumsal sorumluluklar konusunda özellikle açıklık getirmektedir. Bu konuda kısa bir yorum için bakınız: Markus, T., “A Social Charter for Architecture?”, Architecture Today, sayı 10, 1990

8. Mutabakat Metni, paragraf 8’le karşılaştırınız.

9. Mutabakat Metni ile karşılaştırınız.

10. Karmaşık teknolojilerle yapı üretimi, mekansal inşaat ve toplumsal denetim mekanizmaları için bakınız: Markus T., Buildings and Power, Londra, Routledge, 1993
11. Şart ile karşılaştırınız.
12. Bakınız: UIA 1999 Pekin Şartı, Bölüm 2.2, “Ortak Bir Tema, Ortak Bir Gelecek”
13. Mimarlık mesleğinin uygulanmasında ve yapı sektöründe uluslararasılaşma ve eğitime etkileri konusunda bakınız: Architectural Education – Issues in Educational Practice and Policy, Teymur, N., Londra, Question Press, 1992, Bölüm 5: “Glocalism: A New Paradigm for Architectural Practice and Education in an International and European Context”, s. 39-48
14. UIA Mesleği Uygulama Komisyonu tarafından geliştirilen “Ev Sahibi Ülkede Mesleğin Uygulanması” başlıklı yeni bir Mutabakat Metni Kılavuzu, 2002 UIA Berlin Genel Kurulunda kabul edilmiştir.
15. age.
16. age ve Referans No: 13, s. 18-22 ile karşılaştırınız.
17. Şart’ın II. Bölümü “Mimarlık Eğitiminde Hedefler” ile karşılaştırınız.
18. Mimarlıkta doktora çalışmaları için bakınız: Foque, R. (derleyen), Doctorates in Design and Architecture, Delft, EAAE / TUD, 1996
19. Araştırma türleri konusunda kısa bir açıklama için bakınız: Archer, B., On the Methods of Research, Ankara ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, 1999, s. 1-18
20. UNESCO “World Declaration on Higher Education for the Twenty-First Century: Vision and Action”, madde 5(a) ile karşılaştırınız.
21. Şart, Bölüm III.7 ile karşılaştırınız.
22. Şart ve “Sürekli Mesleki Gelişme” Kılavuzu ile karşılaştırınız.
- 23, 24. Mullholand, M., “The Leader as Architect – The Architect as Leader”, Sofya’da düzenlenen InterArch ‘97’de sunulan bildiri.

## **Bibliyografya**

Archer, B., On the Methods of Research, Ankara ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, 1999

UIA XXII. General Assembly, Berlin, 2002 / UIA XXII. Genel Kuruluna sunulan Çalışma Raporu, s. 2-3

Bravo i Farre, Lluís y Garcia Navas, Jose, L’ensenyament de l’arquitectura, Barcelona, I.G.MIBA, 1980

CAA, Qualifications in Architecture Recommended for Recognition by CAA: Procedures and Criteria, Commonwealth Association of Architects, - (CAA Konseyi tarafından Temmuz

1999'da Pekin'de onaylanmış, Ocak 2000'de yayınlanmıştır.)

Comites Interinstitucionales para la Evaluacion de la Education Superior, CIEES, Comite de Arquitectura, Diseno y Urbanismo, La Educacion de la Arquitectura en Mexico, COINPES, Meksiko, 1997

Avrupa Birliği, Directive on Architectural Education, (No. 85/384/CEE; 10.06.1985)

Foque, R. (derleyen), Doctorates in Design and Architecture, Delft, EAAE / TUD, 1996

Hillier, B. ve Hanson, J., Social Logic of Space, Cambridge, Cambridge Univ. Press, 1984

International Working Group on General Policy, Report, UIA, Paris, Mart 1999

Knox, P.L. ve Ozolins, P. (derleyenler), Design Professionals and the Built Environment, New York / Londra, J Wiley & Sons, 2000

Markus, T., "A Social Charter for Architecture?", Architecture Today, sayı 10, 1990

Markus T., Buildings and Power, Londra, Routledge, 1993

Mullholand, M., "The Leader as Architect – The Architect as Leader", (Sofya'da düzenlenen InterArch '97'de sunulan bildiri.)

Recommended Guidelines for the UIA Accord on Recommended International Standards of Professionalism in Architectural Practice – Policy on Accreditation / Validation / Recognition, (UIA XXI Genel Kurulunda kabul edilmiştir, Pekin, 28 Temmuz 1999)

Recommended Guidelines for the UIA Accord on Recommended International Standards of Professionalism in Architectural Practice – Policy on Architectural Education, (2. Taslak, Ekim 2000, bu belge içine katılmıştır)

Recommended Guidelines for the UIA Accord on Recommended International Standards of Professionalism in Architectural Practice – Policy on Continuing Professional Development, (UIA XXI Genel Kurulunda kabul edilmiştir, Pekin, 28 Temmuz 1999)

Recommended Guidelines for the UIA Accord on Recommended International Standards of Professionalism in Architectural Practice – Policy on Demonstration of Professional Knowledge and Ability, (UIA XXI Genel Kurulunda kabul edilmiştir, Pekin, 28 Temmuz 1999)

Recommended Guidelines for the UIA Accord on Recommended International Standards of Professionalism in Architectural Practice – Policy on Practical Experience / Training / Internship, (UIA XXI Genel Kurulunda kabul edilmiştir, Pekin, 28 Temmuz 1999)

Recommended Guidelines for the UIA Accord on Recommended International Standards of Professionalism in Architectural Practice – Policy on Registration / Licensing / Certification, (UIA XXI Genel Kurulunda kabul edilmiştir, Pekin, 28 Temmuz 1999)

(Yukarıda belirtilen UIA belgelerinin Türkçe çevirilerin için batınız: UIA Belgeleri 2001, Mimarlar Odası Yayını, Ankara, 2000 – ç.n.)

Saldarrige Roa, A., Aprender Arquitectura, Corona, Bogota, 1996

Schön, D. A., La Formacion de Profesionales Reflexivas, Ediciones Paidos, Barselona, 1992

Teymur, N., "Learning Housing Design", Bulos, M. ve Teymur N. (derleyenler), Housing: Design Research Education, Aldershot, Avebury, 1993

Teymur, N., Architectural Education – Issues in Educational Practice and Policy, Londra, Question Press, 1992

UIA Built Environment Education Guidlines, Paris, Nisan 2002

UIA/UNESCO Charter for Architectural Education, (UIA XX. Genel Kurulunda kabul edilmiştir, Barselona, Temmuz 1996) (Bu belgenin Türkçe çevirisi için bakınız: "UNESCO-UIA Mimarlık Eğitim Şartı", UIA Belgeleri 2001, Mimarlar Odası Yayını, Ankara, 2001 – ç.n.)

UNESCO-UIA Validation System for Architectural Education, UIA XXII. Genel Kuruluna sunulan rapor, Berlin, 2002 (Bu belgenin Türkçesi için bakınız: UNESCO-UIA Mimarlık Eğitimi Onay Sistemi, çoğaltma, Mimarlar Odası, Ankara 2002 – ç.n.)

UNESCO, World Declaration on Higher Education for the Twenty-First Century: Vision and Action, UNESCO World Conference on Higher Education, Paris, 9 Ekim 1998 (P. Hughes'in "Thematic Debate: The Contribution of Higher Education to the Education System as a Whole" başlıklı raporu da bu yayında yer almaktadır.)

Vila Planes, E., "Administracion Academice", Caracas, 1998

World Bank, Higher Education in Developing Countries – Peril and Promises, Washington, 2000

Wu, Liangyong, "The Beijing Charter", Pekin, 1999; UIA Newsletter, Ekim-Kasım 1999 (Bu belgenin Türkçesi için bakınız: "UIA Pekin Şartı", Mimarlık, sayı 288, Ağustos 1999, s. 28-34 – ç.n.)

## **Mimarlık Eğitim Programlarının ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi İçin UIA Kılavuzu**

**1. KILAVUZ** "Temel Birinci Aşama Mimarlık Eğitimi, projelerin tasarımı, eşgüdümü ve gerçekleştirilmesine yönelik duyarlılığı ve eğilimleri geliştirecek temel mimarlık bilgilerini vermeli ve işin özünü oluşturan ilkeleri yerleştirmelidir." (Birinci Aşama Mimarlık Eğitimi, madde II.2.3.A'ya bakınız.)

**2. KILAVUZ** "İkinci Aşama Mimarlık Eğitiminde, birinci aşamada verilen temel ilkeler, ders programı ve akademik yıllara ilişkin yaklaşım sürdürülmeli, yapısı ve içeriği esnek bir yaklaşımla ele alınan ve her biriminden elde edilen sonuçların sınındığı öğretim programının eşliğinde öğretim üyelerinin seçiminde kaynakların mükemmel bir biçimde kullanılması tutumunun sürdürülmesi gerekliliği teşvik edilmelidir. Bu aşamada öğrenciler kültürel ve sosyal konular görsel sanat disiplinleri ve bunların tasarım üzerindeki etkileri konusunda olduğu kadar tasarım ve yapı formunda çevresel etkilerin denetimi, strüktürel ve teknolojik konularda da gelişmiş bir anlayışa sahip olmalıdır. Karmaşık yapıların tasarımında geçerli olan inşai süreçler ve değişik kurumsal ve yasal süreçlerin de farkında olmak gerekir." (İkinci Aşama Mimarlık Eğitimi, madde II.2.3.B'ye ve Teknoloji ve Endüstri Dünyası, madde II,1.3'e

bakınız)

**3. KILAVUZ** “Eğitim programlarının temel içeriğinin UNESCO-UIA Mimarlık Eğitim Şartı’na uygun olması teşvik edilmelidir.” (UIA ve Mimarlık Eğitiminin Geleceği, 2. Tavsiye, Bölüm IV’e bakınız)

**4. KILAVUZ** “Eğitim programlarının sonunda mimarlık öğrencilerinin, mimarın bir ‘genelci’ olarak farklı disiplinlere yönelik hedeflerin eşgüdümünü sağlayabilme rolünü yerine getirebilmek için, madde II.2.2’de belirtilen tasarım, bilgi ve beceri yeteneklerini edinmeleri gerekir.” (Ders Programlarının Olanakları, madde II.2.2’ye bakınız)

**5. KILAVUZ** “UIA, mimarlıkta ve eğitim sürecinde edinilen eğitimsel niteliklerin aktarılabilirliği ilkesine bağlıdır. Bu, UIA’nın bütün üye ülkelerindeki mimarlık eğitim programlarının belirli bir standartta ve her temel aşamada edinilen niteliklerin yerel, bölgesel ve uluslararası düzeyde tanınmasına olanak verecek, yerel farklılıkları da dikkate alan bir kapsamda olmasının sağlanması anlamına gelmektedir.” (Uluslararası Konular: Eğitimle Edinilen Niteliklerin Aktarılabilirliği, madde II.4.8.B’ye bakınız)